

הכנסת

**הכנסת העשרים
מושב שני**

**פרוטוקול מס' 117
מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
יום שלישי, ל' בשבט התשע"ו (09 בפברואר 2016), שעה 13:00**

סדר היום:

הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 19), התשע"ה-2014

נכחו:

חברי הוועדה:

ניסן סלומינסקי – היו"ר
ענת ברקו – מ"מ היו"ר
יעל גרמן – מ"מ היו"ר
אורי מקלב

מוזמנים:

—	ר' תחום פניות ציבור - מ. גמלאים, משרד ראש הממשלה	שרה היפס
—	ממונה ארצית על מפקחי אפוטרופסים רכוש, משרד המשפטים	רונית אביר
—	עו"ד נציבות שוויון זכויות, משרד המשפטים	ישראל הבר יעקב
—	עוזר אישי לאפוטרופוס הכללי, משרד המשפטים	בן ציון פיגלסון
—	ממונה, משרד המשפטים	מוריה בקשי כהן
—	מנהלת מערך האפוטרופסות, משרד המשפטים	תמי סלע
—	משרד עורכי דין אברמסון, יועץ משפטי	אלעד לנג
—	רכזת פרויקט, משרד המשפטים	שירן יעקובוב
—	עוזר, משרד המשפטים	אורי שלומאי
—	סטודנט מתנדב - תכנית מצטיינים, א. בר-אילן, משרד המשפטים	אמיר לולו
—	מתמחה, משרד המשפטים	שרה גורפינקל
—	מתמחה - ייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים	עדן אברהם
—	יועץ השר, המשרד לביטחון פנים	ליאור חיימוביץ
—	סמנכ"ל בכיר למינהל, המשרד לביטחון פנים	יואל לוי
—	יועצת משפטית, משרד הרווחה	אילת ששון
—	עו"ס ראשית לעניין סדרי דין, משרד הרווחה	סימונה שטיינמץ
—	ממונה חקיקה בלשכה המשפטית, הנהלת בתי המשפט	שירי לנג
—	עו"ד בלשכה המשפטית, הנהלת בתי המשפט	חנית אברהם בכר
—	יו"ר לשכת הטוענים הרבניים	יעקב קלמן
—	מזכירת לשכת טוענים רבניים, לשכת הטוענים הרבניים	יסכה מזרחי
—	חברת פורום לשכת עורכי הדין	מרים מהלה
—	עו"ד, האפוטרופוס הכללי	הדס ברוך
—	עו"ד, האפוטרופוס הכללי	מריה פראטקין
—	מערך הפיקוח על אפוטרופוסים, האפוטרופוס הכללי	טל פוקס
—	סגור עצמי, בית איזי שפירא	יאנה מבשב
—	יו"ר החברה לפסיכיאטריה משפטית, ההסתדרות הרפואית בישראל	איגור ברש
—	רכז טיפולי, המרכז הישראלי לאפוטרופסות	יוסי ברנט
—	מנהל מחוז ירושלים, המרכז הישראלי לאפוטרופסות	אהרון מלאך
—	שלו ובניו בע"מ, מנהל פיתוח עסקי	שי שלו
—	פעיל, אסיי - הקהילה האוטיסטית	רוגן יצחק גיל

יעקב יוסף טייכמאן	–	פעיל בעמותת לשמ"ה, עמותת צרכנית
רחל ינאי גיאת	–	עו"ד, עמותת ידיד
ריבי צוק	–	נציגת עוצמה, עמותת עוצמה
דניאל אופיר	–	כתב פרלמנטרי, רשות השידור
רועי ינובסקי	–	כתב פרלמנטרי, רשות השידור
עידן אבני	–	כתב פרלמנטרי, רשות השידור
עופר מאיר	–	כתב פרלמנטרי, רשות השידור
הניה שוורץ	–	כתב פרלמנטרי, רשות השידור
משה טורקיה	–	כתב פרלמנטרי, רשות השידור
ירון דורון	–	כתב פרלמנטרי, רשות השידור
פיליפ מרכוס	–	כתב פרלמנטרי, רשות השידור

לרשימת השדלנים שנכחו בדיון – ראו [בקישור](#) זה.

ייעוץ משפטי:

נועה ברודסקי-לוי

מנהל הוועדה:

אסף פרידמן

רישום פרלמנטרי:

הדס צנוירט

הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות (תיקון מס' 19), התשע"ה-2014**היו"ר ניסן סלומינסקי:**

רבותיי, צהריים טובים. אני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת החוקה, עם התנצלות. היום, שהכנסת רוצה להוקיר את משטרת ישראל, קצת היה לנו עיכוב, אבל אני חושב שבסך הכול, מעבר לצער שנגרם לכם, שאתם מחכים בחוץ, היה טוב שגם השר וגם המפכ"ל וגם קציניו ירגישו שכנסת ישראל – וגם אני חושב שעם ישראל – יודיע גם להוקיר את המשטרה מאוד, אם כי אנחנו גם יודעים לבקר ולנסות לתקן את מה שצריך. שמענו פה מהמפכ"ל החדש גישה שונה, תפישת עולם מרעננת מאוד וחדשנית, שאני מקווה שיהיו לו גם היכולות והכוח לממש אותה, בעיקר בכל הקשור ליחס שבין המשטרה לפרט, לציבור הפרטי, ההתמקדות והדברים מהסוג הזה. אני יצאתי קצת מעודד. אני מקווה שכך זה יהיה. אז אני מתנצל.

אני מברך את חברתי חברת כנסת, ואת אנשי הממלכה, וכמובן את כל הידידים הוותיקים שמלווים אותנו כבר הרבה זמן. אנחנו מתקדמים רבותיי, ובעזרת ה', נגיע גם לקו הסיום. אני חושב שעם דברים טובים, גם שינויים ותוספות מרכזיות, אני מקווה.

נועה ברודסקי-לוי:

סיימנו בפעם הקודמת בסעיף 64, שהבטחנו שנפתח בו היום ונדון בו. אני מציעה שנקריא את הסעיף ונשמע.

זה סעיף 9, החלפת סעיף 64. במקום סעיף 64 לחוק העיקרי יבוא: צוואה או מסמך הבעת רצון של הורה של קטין או של אפוטרופוס.

(א) הורה של קטין או אפוטרופוס של חסוי שהוא קרובו או אפוטרופוס למעשה שהוא קרובו, רשאי לציין בצוואתו את שמו של אדם שהוא מבקש כי ימונה כאפוטרופוס לבנו או לקרובו החסוי לאחר מותו וכן רשאי הוא ליתן הנחיות בעניין מהעניינים הנתונים לפי חוק זה לשיקול דעת בית המשפט או האפוטרופוס, כדי שיקוימו על ידם לאחר מותו.

הוספנו פה את הנושא האפוטרופוס. למעשה, לפי סעיף 67 לחוק, מי שפועל למעשה כאפוטרופוס – בדרך כלל מדובר בהורה של בגיר. דווקא הסעיף של 67 מטיל עליו חובות. קבענו שפה גם יתייחסו אליו באותה צורה כמו להורה או אפוטרופוס.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

תסבירי לנו את הסעיף.

נועה ברודסקי-לוי:

אולי אמשיך, ואז.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בסדר.

נועה ברודסקי-לוי:

(ב) הורה של קטין או אפוטרופוס של חסוי שהוא קרובו, או אפוטרופוס למעשה שהוא קרובו, רשאי לציין במסמך שייערך לפי הוראות סעיף זה (בסעיף זה – מסמך הבעת רצון) את שמו של אדם שהוא מבקש כי ימונה כאפוטרופוס לבנו או לקרובו החסוי, אם בשל מוגבלות הוא יחדל להיות מסוגל לדאוג לילדו או לקרובו החסוי ולקבל החלטות לגביו, וכן רשאי הוא לתת הנחיות בעניין מהעניינים הנתונים לפי חוק זה לשיקול דעת בית המשפט או האפוטרופוס, כדי שיקוימו על ידם אם הוא יחדל להיות מסוגל לדאוג ולקבל החלטות כאמור.

(ג) מסמך הבעת רצון ייערך בכתב וייחתם בפני עורך דין, ויחולו לגביו הוראות סעיפים 32(ג) עד (ט), 32 יב, 32 יג(א), 32 יז(1) ו-2(2) ו-32 יח, בשינויים המחויבים.

זה אותם סעיפים שמדברים על חתימה על ייפוי כוח מתמשך, ואנחנו בתום הדיונים כמובן נעשה את ההתאמות לסעיפים הנכונים שתיקנו.

(ד) בטרם ימנה בית המשפט אפוטרופוס או ייתן הוראות לפי ההנחיות שבצוואה או במסמך הבעת רצון, לעניין קטין - ישמע אותו אם הוא מסוגל להבין בדבר ;

גם נעשה התאמה יותר גדולה לגבי קטינים, מתי לשמוע אותם - -

מוריה בקשי כהן:

שמיעת קטינים לא ייכנס עכשיו.

נועה ברודסקי-לוי:

אבל דיברנו פה על העניין, שאם זה בתוך סעיף קטן (ד) – עוד נהדק את הניסוח לגבי הנושא של הקטינים.

ובטרם ימנה בית המשפט אפוטרופוס או ייתן הנחיות מקדימות לעניין בגיר – ישמע את האדם אם ניתן לברר את דעתו לפי סעיף 36 לחוק.

אלעד לנג:

אני מניח שיש השמטה בסעיף, כי כתבתם: אדם וגם יש תאגידי אפוטרופסות, כמובן – גם ב-(א) וגם ב-(ב).

נעמה ברודסקי-לוי:

מדובר באדם שלו ממונה האפוטרופוס.

אלעד לנג:

לא. מדובר על ההוראות שהאדם יכול לתת – יכול להורות לאדם להתמנות או לתאגיד אפוטרופסות. אין פה סיבה למנוע מתאגיד אפוטרופסות.

נעמה ברודסקי-לוי:

לא. דיברנו על ייפוי כוח מתמשך, ובו קבענו שאי-אפשר למנות תאגיד.

אלעד לנג:

שמי אלעד לנג, עו"ד של קרן טיפול בחסויים. פה מדובר באופן כללי גם על מינוי אפוטרופסות.

נעמה ברודסקי-לוי:

אם יש הנחיות מקדימות לאפוטרופוס, בסדר.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לכן ביקשתי שתסבירו את זה, ואז נהיה כולנו מרושתים על אותו דבר.

נועה ברודסקי-לוי:

נבדוק אם צריך להבהיר פה משהו בנוסח. אני לא בטוחה שצריך.

מוריה בקשי כהן:

אפשר להבהיר – הגדרה: אדם.

נעמה ברודסקי-לוי:

אולי בכל זאת אעצור ואסביר את הסעיפים הקטנים שקראנו עד עכשיו ואז נמשיך.

מוריה בקשי כהן:

אולי תסבירי את הסעיף שהיה קיים, ומה חידשנו, כי לא המצאנו אותו.

נעמה ברודסקי-לוי:

סעיף 64 לחוק קובע שבמקרה שבו מתו הורי חסוי וציינו בצוואתם שם של אפוטרופוס, או הורו משהו מהעניינים הנתונים לשיקול דעת בית המשפט, בית המשפט והאפוטרופוס יפעלו לפי ההוראות של אותם הורים.

עכשיו, גם בגלל שנכנס נושא ייפוי כוח מתמשך ושל תיקונים נוספים שעשינו, כן היה נראה נכון לעשות התאמה כלשהי, גם של הסעיף הזה.

מה שמוצע עכשיו, שבמקרה שבו יש אפשרות להורה או לאפוטרופוס שהוא קרוב של אותו אדם, לבקש מי ימונה לאחר מותו כאפוטרופוס במקומו, וגם לתת הנחיות מקדימות. תכף נדון במה צריך בית המשפט – זה הסעיפים הבאים – לשקול בטרם הוא ממנה אותו אדם.

מוריה בקשי כהן:

החידוש הגדול של הסעיף הזה הוא גם בניסוח, אבל קודם כל יצרנו פה משהו חדש, שלא היה קיים בעבר. בעוד בעבר אדם היה יכול – וזה גם הורה לקטין וגם אפוטרופוס שמשמש – במקור זה היה בן זוגו; חשבנו שלא נכון לתת דווקא לבן זוגו אלא מי ששימש כאפוטרופוס אבל הוא קרוב, כלומר יש יחסי הקרבה – -

יעל גרמן (יש עתיד):

בין בפועל ובין דה פקטו.

מוריה בקשי כהן:

כן. את הדה פקטו הוספנו בשל הערה של ריבי – אסביר את זה אחר כך – אבל באופן כללי, המקור היה שהורים לילדים, וזה קורה למשל, אם חד הורית חוששת מה יקרה לו יקרה לה אסון; אותו דבר הורים, מי שיש להם ילד בגיר שהם אפוטרופוסים עליו – חוששים שמא ילכו לעולמם ומי יטפל, ואז מה שהם עושים – וזה בחוק הקיים – הם בצוואה שלהם כותבים מי היו רוצים שיטפל בילד, וגם כותבים שיהיו ההוראות מסוימות לגבי הטיפול בילד או בבגיר הזה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לפני שהוא נפטר, אפוטרופוס, שמחליט שהוא מפסיק להיות אפוטרופוס, חי עוד, יכול למנות?

מוריה בקשי כהן:

לא. גם פה לא נתנו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אז איך בצוואה הוא יכול למנות, אם הוא לא יכול למנות בחייו?

מוריה בקשי כהן:

לכן גם נורא צמצמנו את זה, וגם החוק במקור צמצם את זה, כי זה לא שאפוטרופוס שמונה לאדם, יש לו זכות לומר משהו, אלא בעצם מישהו שיש לו יחסי קרבה האלה, כלומר הוא גם קרוב, הוא גם שימש בפועל כמטפל – כמו שהורה מטפל בילדו, הוא רוצה שיתחשבו בעמדה שלו. זה לא מחייב את בית המשפט. לכן החוק הקיים כיום מאפשר לאדם לכתוב בצוואתו, בין הורה לגבי קטין ובין ובן זוג, כתוב שם

– רק הורה וכן זוג היום כתוב, לגבי בגיר, שהוא היה רוצה שבית המשפט ימנה לו את פלוני, וגם ייתן הנחיות X. בית המשפט לא מחויב לזה, אבל ישקול זאת בחיוב.

היום החוק אומר שבית המשפט ימנה אלא אם כן יש סיבה מיוחדת לסטות. כיוון שכל השאלה של האפוטרופוסות היא שאלה שאנחנו משתדלים לא למנות כשלא צריך, קודם כל – תכף נועה תראה – כל מיני הוראות שמראות שזה לא בא אוטומט – רק אם אין סיבה אנחנו לא ממנים, אבל עשינו פה עוד הרחבה במהות. אני אומר את הכותרת, ואחר כך ניכנס לפרטים. אמרנו – יש לנו הורים שרוצים לא רק כשילכו לעולמם, לנסות להשפיע על מה יקרה לאותו בן מוגבל שצריך אפוטרופוס, אלא הם רוצים גם בשלב בחייהם, וזה דומה פה קצת לייפוי הכוח המתמשך – שמא הם בעצמם בזקנתם לא יהיו מסוגלים לדאוג לענייניהם, רוצים שמישהו יתחשב ברצון שלהם לגבי הבן שלהם. אותה אמירה קודם כל בעניינינו – נכון שהיא תהיה גם – וזה מסמך הבעת הרצון שנועה באה לקרוא עכשיו – שהם יכולים להגיד את זה גם לגבי מצב שבו הם לא יהיו מסוגלים להבין.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בחיים, כשהוא חי, ורוצה להפסיק – הוא ממליץ על מוישה שיהיה.

מוריה בקשי כהן:

האפוטרופוס הקיים ממליץ? ישמעו אותו. אבל לא יקבלו בהכרח את עמדתו. יהיה דיון – בדרך מסוימת הוא מכניס את עצמו לדיון, גם אם לא מסוגל להגיד את הדברים.

פה באמת יש ניואנס משמעותי בעיניי בכיוון שגם ההצעה הולכת. בעוד בעבר כמעט באוטומט היו לוקחים את זה, אנחנו פה ברעיון שממילא השאלה של עצם המינוי והשאלה של היקף המינוי וכל הדברים האלה הן שאלות שבית המשפט צריך לשקול בכל מצב ומצב, אבל כאילו אנחנו מכניסים אותו בדלת להיות בדיון באמצעות אותו או מסמך הבעת רצון או הצוואה. זה הכיוון.

נועה ברודסקי-לוי:

נמשיך להקריא מסעיף קטן (ה).

(ה) ערך אדם צוואה או מסמך הבעת רצון לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) לעניין קטין, ימנה בית המשפט כאפוטרופוס את האדם ששמו צוין בצוואה או במסמך הבעת הרצון, לפי העניין. בית המשפט יורה לאפוטרופוס לפעול בהתאם להנחיות שבצוואה או במסמך הבעת הרצון, אלא אם כן ראו, לאחר שמיעת הקטין כאמור בסעיף קטן (ד), שטובתו דורשת לסטות מהן.

(ה1) ערך אדם צוואה או מסמך הבעת רצון לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), ימנה בית המשפט כאפוטרופוס את האדם ששמו צוין בצוואה או במסמך הבעת הרצון, לפי העניין, אם ראה בית המשפט, לאחר שמיעת האדם – ואני חושבת שכדאי להוסיף פה: ובשים לב לרצונו – שיש צורך במינוי אפוטרופוס לפי סעיף 33א ושמינוי של האדם שצוין בצוואה או במסמך הבעת הרצון עולה בקנה אחד עם טובת החסוי; נתן אדם הנחיות בצוואה או במסמך הבעת רצון כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), יורה לאפוטרופוס לפעול בהתאם להן אם ראה שהדבר עולה בקנה אחד עם טובתו של החסוי, ובלבד שהחסוי עצמו לא נתן הנחיות מקדימות שונות בעניין לפי חוק זה.

פה נצטרך לדון עוד מעט, מה קורה אם האדם מתנגד או רוצה אדם אחר.

(ו) אין בסעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 28 בנוגע לאפוטרופוסותו של ההורה האחר, מהוראות חוק הירושה, התשכ"ה–1965 ומהוראות חוק הנאמנות, התשל"ט–1979.

מה שבעצם מוצע, בנוסף למה שמוריה הסבירה, זה שגם לעניין קטין ימונה אותו אדם שהוריו ביקשו, אלא אם כן בית המשפט סבור שטובתו דורשת לסטות מאותה בקשה של ההורים.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

רק הורה או כל אפוטרופוס?

נועה ברודסקי-לוי:

עשינו הפרדה. בסעיף קטן (ה) אנחנו מתייחסים לקטינים. בדרך כלל מדובר בהורה. זה יכול להיות אפוטרופוס. בדרך כלל זה ההורים. (ה1) – מדובר באדם בגיר, ולכן מדובר על אפוטרופוס.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל הרעיון הוא שהיכולת הזאת, שיתחשבו בו גם דרך צוואה. לא מדבר דווקא אם ההורה הוא אפוטרופוס.

נועה ברודסקי-לוי:

אבל מדובר על אפוטרופוס שהוא קרובו של אותו אדם. זה לא יכול להיות סתם אפוטרופוס.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אפוטרופוס שבית המשפט מינה, הוא לא יכול להשאיר צוואה.

נועה ברודסקי-לוי:

רק אם הוא קרובו של אותו אדם. אם בית המשפט מינה את הוריו של אותו - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אם הוא לא קרובו, כלומר בית המשפט מינה אפוטרופוס - אין.

מוריה בקשי כהן:

לא, כי יש פה משהו חריג.

נועה ברודסקי-לוי:

המקום שעושים את זה – בשל הקרבה לאותו אדם.

יעל גרמן (יש עתיד):

כלומר הדגש הוא על הקרבה של האדם לנצרך. אנחנו חייבים למצוא שם, במקום חסוי. אנחנו כל הזמן מתלבטים.

נועה ברודסקי-לוי:

נעשתה פנייה לאקדמיה ללשון. לצערנו, עדיין לא.

מוריה בקשי כהן:

ההסכמה שלנו להוסיף את האפוטרופוס למעשה היא בגלל אותם אנשים שאולי הורים שיכלו לבקש מינוי אפוטרופוס והעדיפו לא לעשות את זה בגלל כל מיני שיקולים של חסוי.

ריבי צוק:

זה היענות לבקשה שלנו, וזה בסדר.

יעל גרמן (יש עתיד):

ריבי צוק דיברה אתי על זה היום. עדכנה אותי.

נועה ברודסקי-לוי:

לעניין אדם בגיר, גם אותו מסמך הבעת רצון או צוואה, הרעיון הוא שבית המשפט קודם כל יבחן, האם יש צורך למנות לאותו אדם אפוטרופוס באותה נקודת זמן, לפי סעיף 33א, לפי המבחנים הרגילים של מינוי אפוטרופוס, ורק אם הוא מוצא שיש למנות לו אפוטרופוס, אז הוא ישקול למנות אותו אדם. אם זה עולה בקנה אחד עם טובתו, הוא ימנה את אותו אדם. אבל אם אותו אדם בעצמו חתם על ייפוי כוח מתמשך או נתן הנחיות מקדימות, הן גוברות על אותה צוואה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

ייפוי כוח אבל יכול להיות רק של האיש עצמו - לא של האפוטרופוס ולא של מיופה הכוח.

נועה ברודסקי-לוי:

נכון. אם הוא חתם על ייפוי כוח מתמשך, בעיקרון ייפוי כוח מתמשך גובר. כמובן, חלות ההוראות שקבענו לגבי מתי בית המשפט בכל זאת ימנה אפוטרופוס, אם ייפוי הכוח לא מספיק לדעתו.

עולות פה כמה שאלות שאני מניחה שריבי תרצה להציג. יש בקשה של ארגון עוצמה - יש להם כמה הערות. אחת ההערות העיקריות היא שכן היה צריך לאפשר פה מינוי אפוטרופוס על הירושה עצמה, גם אם לא ממנים אותו אדם כאפוטרופוס לעניינים האחרים.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא הבנתי. למנות את אותו אחד שביקשו או למנות אפוטרופוס נפרד לרכוש?

נועה ברודסקי-לוי:

אולי ריבי תסביר, ואז אנחנו נענה.

ריבי צוק:

שתי מילים על המצב שאנחנו מדברים עליו. במקרה הטיפוסי, שאצלנו קוראים לאנשים מתמודדים - אקרא לזה מתמודד - זה יכול להיות כמובן אדם עם כל מוגבלות אחרת. במקרה הטיפוסי של המתמודדים אין לנו אפוטרופוסות בחיינו. יחד עם זה, אנחנו די משוכנעים שנעמוד בכל מבחן של אפוטרופוסות למעשה, ובאופן מעשי אנחנו מלווים את הילדים בחיי היום יום, שזה אומר לתת כמה שקלים - לאנשים אין הבנה של כסף, לראות את התוכניות היותר ארוכות טווח, את התוכניות היותר קצרות טווח, ללוות את תוכניות השיקום. להסיע ולתמוך כלכלית. האנשים האלה מתקיימים מ-2,500 ש"ח קצבת נכות. מעט מאוד אנשים סביב השולחן הזה יכולים לדמיין איך זה נראה. ההורים תומכים גם כלכלית. רוב האנשים האלה הם לא בשוק העבודה, אין להם כושר השתכרות.

בחינו למדנו אנחנו וילדינו להסתדר עם החיים, למצוא בהם משמעות, ולא צריכים אפוטרופוסים. הבעיה שמטרידה המון, ובצורה מאוד מעיקה, זה מה יהיה אחרי לכתנו. הסיבה של מה יהיה אחרי לכתנו, זה שאין בעצם מישהו שיבוא במקומנו. השירותים החברתיים אף פעם לא ייתנו - מזל שהם קיימים; אוי ואבוי אם לא היו קיימים - אבל הם אף פעם לא יוכלו להשלים את מה שנדרש באמת. ולכן אנחנו צריכים למצוא איזשהו מנגנון, שבהיעדרנו ימשיך לתת את אותו ליווי. זה אומר שאנחנו צריכים לאסוף - - - כספיות ומנגנון שיבטיח את זה שהם יגיעו ליעדם, ואנחנו ניצבים מול מציאות שפתאום אנחנו מבינים, שכל השירותים האלה שאנחנו נותנים, אם נצטרך לרכוש אותם בכסף, זה נהיה מאוד אקוטי, כי עם לכתנו, חוץ מזה שהילד נהיה יתום, שזה בדרך הטבע וקורה לכל אחד, העולם החברתי שלו מאוד מצטמצם, כי העולם החברתי העצמאי שלהם מוגבל, השירותים שהם צריכים הם הרבה יותר גדולים, המקורות הכספיים הרבה יותר קטנים. זה שבר אמתי בחיינו של המתמודד. אנחנו כבר נהיה בקבר, אבל אנחנו מנסים לתכנן מה יהיה אז.

נכון להיום יש שני כלים משפטיים שבהם אפשר להשתמש. בסופו של דבר יש המון בעיות אינהרנטיות כאן, כי אתה צריך לדאוג להרבה שנים קדימה, ואף אחד לא יכול לצפות - לא את ההתפתחויות בחיינו של הילד שלנו, ולא בחיינו של איש האמון שמצאנו, שיחליף אותנו - עד כמה שאפשר, זה אף פעם לא יהיה בדיוק כמו ההורה - אבל אם זה את, אם זה דוד, איזשהו קרוב משפחה. אנחנו לא יכולים לדעת מה יעלה בגורלו, לא יכולים לדעת מה יהיה עם המתמודד, מה תהיה מערכת היחסים ביניהם. בסופו של דבר אין מנוס מלמצוא איש אמון או איזשהו מנגנון שינהל את הכסף, ויש אחת משתי דרכים

לעשות זאת: אחת היא הדרך שאנחנו מדברים עליה היום כאן, והיא לכתוב בצוואה שזה הרכוש שאנחנו מייעדים למתמודד שלנו, עם הנחיות כלליות, מה יעשה אתו, מתוך תקווה שבית המשפט יכבד את זה, ימנה את אותו אדם לאפוטרופוס, ואז אותו אדם יפעל בהתאם להנחיות שבצוואה. בית משפט יאשר אותם רק אם הוא ישתכנע שזה עולה בקנה אחד עם טובת הקטין, ויתקיים הפיקוח שמקימת הרשות הציבורית דרך בית משפט על מינויו של אפוטרופוס.

אפשרות אחרת שעומדת לנו היא להקים מה שנקרא נאמנות פרטית. חוק הנאמנות מאפשר לאדם דרך כתב הקדש, ליצור נאמנות. הנכסים לא מוקנים למתמודד היורש; הם מוקנים לנאמן שלא יכול לעשות בהם שימוש אלא לטובת הנהנה ובהתאם להוראות כתב הקדש.

מי שיש לו הרבה מאוד כסף, הרבה מאוד תחכום, ורוצה הרבה שליטה, ילך על הסיטואציה הזו, כי אז אין לו בית משפט שיגיד שזה לטובת המתמודד או לא לטובת המתמודד. הוא – מה שקבע בכתב ההקדש, כזה יהיה.

אבל יש לזה הרבה חסרונות, כי הפיקוח והניהול של קרן נאמנות כזו ושל אפוטרופסות בבית משפט הם שונים. על אפוטרופסות יש מידה מסוימת של פיקוח. לא לכל אחד יש אדם שאומר: לאורך שלושים השנה הבאות, בלי שאף אחד יסתכל עליו, אני מוכן לסמוך שהמיליונים שאני נותן עכשיו יחולקו לאורך השנים נכון ובמלואם.

יש לך אדם כזה, שאתה יכול לסמוך עליו ויקרה לו משהו. מה אז? נאמנו זה בבית משפט מחוזי. מסתכלים על הכספים. זה עולם אחר. מהותית הפיקוח בבית המשפט המתאים כאן לאורך זמן הוא דווקא בית המשפט הזה של האפוטרופסות.

אז נכון היום יש שני אפיקים אפשריים: אחד - ללכת לפי חוק הירושה, שאתה לא מבטיח ב-100% שמה שאתה תגיד יהיה, כי בית המשפט יכול להתערב. הוא יכול להגיד: זה לא לטובת האדם. השני – ללכת על הנאמנות, ואז אתה חסין מפני בית משפט, ויש הרבה דברים בפתח של הבלתי-נודע, שאתה לא יודע אם יוגשם מה שאתה רוצה. בכל אופן, יש בכל זאת יש אפשרות הגמישות ואפשרות הבחירה בין שני המסלולים האלה.

לאור השינויים כאן מוצע להשאיר את הסעיף שהורה יכול לקבוע, אבל להגיד שאם המתמודד נתן ייפוי כוח או הנחיות מקדימות אחרות, אזי אלה יגברו – מוצע היום שאם נתן המתמודד ייפוי כוח - - או הנחיות מקדימות – לאו דווקא בהקשר של מות ההורים – בא אליו מישהו, אמר לו: כדאי לתת ייפוי כוח מתמשך, נתן ייפוי כוח מתמשך. זה יכול להיות החבר מההוסטל, זה יכול להיות אדם שהוא נפגש אותו, מצאו שהוא כשיר - אני עוד לא יודעת אילו בדיקות כשירות יש – לא חשבו על הרכוש העתיד להבטיח את כל חייו, והוא נמצא כשיר. נתן ייפוי כוח מתמשך לחבר מההוסטל למשל. ואז אנחנו הלכנו לעולמנו, פותחים את צוואתנו, השארנו כך וכך מיליונים להבטחת עתידו, ביקשנו שמערך הקרובים שבנינו אותם וייעדנו אותם לזה יהיו אלו שינהלו את הרכוש, ואומרים: לא. יש פה הנחיות מקדימות או ייפוי כוח מתמשך של החבר מההוסטל – הוא עכשיו יהיה מופקד על כל אלה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

יש פה ייפוי כוח שנתן - -

ריבי צוק:

האדם עצמו. המתמודד.

יעל גרמן (יש עתיד):

יכול להיות שהיא לא יודעת עליו.

ריבי צוק:

גם אין לי הזכות לדעת עליו. מישהו דיבר אתו, אמר לו שכדאי לו ושיהיה טוב, והוא חתם על ייפוי כוח מתמשך, והיום, במקום שזה ילך לוועדות שהוכשרו כל חייהם ונבחנו כל חייהם למלא את המטלה הזאת, החבר מההוסטל יופקו בידי המיליונים האלה, שנועדו להבטיח את חייו עד סוף הדורות.

זה נראה לנו תוצאה לא סבירה, ומה שאנחנו מבקשים זה שבמקרה כזה, נגיד שיהיה מיופה כוח, והוא יהיה על כל העניינים שנקבעו בייפוי הכוח, חוץ מעניין אחד - והוא הכספים שאנחנו הורשנו. החוק מאפשר למנות אפוטרופוס או מיופה כוח.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

הבנתי כבר את מה שאת אומרת. רק - -

ריבי צוק:

אני עוברת לעניין אחר, שמאוד חשוב להבנה. בכל הסוגיות האחרות שאנחנו מדברים בהן לאורך החוק יש התנגשות אמיתית בין שני אינטרסים: בין הזכות לאוטונומיה של האדם לבין הצורך בהגנה עליו, ואנחנו צריכים למצוא את האיזון הנכון.

בהצעה שאני מבקשת, לא שימונה לו אפוטרופוס שאני רציתי ולא מיופה הכוח שלו - אלא מיופה הכוח שהוא רצה ימונה, ויהיה רק על הרכוש - אין התנגשות, כי חוק הצוואה, חוק הנאמנות, כולם מכירים בזכות של האדם לומר מה יעשה בכספיו. לכן השאלה היא לא הגבלת אוטונומיה של המתמודד אלא מהו הכלי המשפטי הנכון והראוי כדי לממש אותו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מה שמפריע לי כל הזמן - במה שאת אומרת, לפחות אצלי כאילו שברת את כל הנושא של ייפוי כוח.

ריבי צוק:

לא. למה?

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אסביר לך. בעיניי, הטיפול ברכוש נמצא בדרגה שנייה אחרי טיפול באיש עצמו, בנוקק עצמו. פה את אומרת שלמרות שיש ייפוי כוח, שבנינו על זה שזה רצון האיש, וזה הדבר הכי חשוב, אבל למרות הכול אני אשים מישור, כי אני לא יכולה לסמוך.

יעל גרמן (יש עתיד):

זה רק בעיניי רכוש.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה עוד יותר גרוע. מה עם לטפל באיש עצמו? זה דרגה יותר גבוהה מאשר לטפל ברכוש - לטפל באיש עצמו. בכל אופן אני אומר - ייפוי כוח - זה האיש רצה - קדוש. כאן אני פתאום אומר: רגע, זה שהוא רצה - הכול טוב ויפה, אבל לכסף - אני לא סומך עליו. כלומר קודם כל, יש לי בעיה, אם האיש כן רצה, איך אני פתאום לא סומך עליו? ובי"ת, אני לא סומך עליו על הכסף אבל אני סומך עליו על החיים שלו - אתה תהיה ייפוי הכוח, לשמור על החיים שלו ועל הכול, אבל לא על הכסף? זה עושה אצלי פתאום תחושה, מה שאת אומרת - אם נקבל את התפישה שלך, פירוש הדבר באמת, אם נעשה ניתוח אמיתי, מה שהיה אצלי ייפוי כוח כקדוש קדוש - תשמע, לא. והנה כשמגיע אינטרס כלכלי, ייפוי הכוח - זו הצדה, לא בטוח. אז אם אני לא בטוח שאני סומך בייפוי כוח על החלק הכלכלי, למה שאסמוך על החיים של האיש עצמו?

ריבי צוק:

אענה בדוגמה קצת קיצונית ומתריסה. אדם כתב בייפוי הכוח המתמשך שלו, שהוא מרגיש טוב - נדמה לי שזאת דוגמה שהיתה בארצות הברית - במסגרת הארי קרישנה, וכאשר מצבו ידרדר, הוא רוצה שהם יטפלו בו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

תני דוגמה רגילה, כי זו לא דוגמה טובה. אני כבר קולט מה את אומרת. זו לא דוגמה נכונה. קחי דוגמה אמתית, רגילה.

יעל גרמן (יש עתיד):

הוא החליט שהמטפל שלו בהוסטל.

ריבי צוק:

מבחינתי, זה בסדר שיתעסק בהארי קרישנה, אם אני לא חושבת שזה יגרום לו נזק נוראי. אבל אני לא רוצה שבד בבד גם יכבדו - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

הבנתי. קחי דוגמה רגילה. בוא ניקח את הדוגמה הרגילה שעליה דיברנו כל הזמן. אני הרי לא מומחה – רק ממה שאני שומע פה. אדם נניח שיש לו - הוא מרגיש שעוד שנה, איזו מחלה, הוא יגיע למצב שהוא יכול, והוא כותב ייפוי כוח, מי שהוא רוצה שיטפל בו אחרי שזה יקרה. לוקחים בינתיים, נניח, עד שזה יקרה, יש בינתיים אפוטרופוס שמטפל בו כנראה, עד הרגע שבו האיש ימות – לא יודע איך תהיה הסיטואציה – נתן ייפוי כוח עתידי. ואז אנחנו אומרים: זה רצונו, זה האיש שהוא רוצה - קדוש, וההפך, כשאנו, ובבה – לא נמצא פה - תמיד אמר: יש טובתו - נבדוק – אולי רצונו סותר את טובתו – מה עדיף. כאן רונן מייצג את זה: רצונו – נקודה. כשהוא רצה את זה, הוא היה בכושר מלא.

אומרים עכשיו בדרך אגב: הגיע הזמן להפעיל את רצונו על-ידי ייפוי הכוח המתמשך, ונפעיל את זה, אבל אנחנו לא סומכים שההוא ינהל את הכסף – לא כי הוא לא יודע. אם הוא לא יודע – סיפור אחר. דיברנו שאם הוא לא יודע – עזרה. יכול להיות שהוא לא יודע רפואית, נניח. רפואית זה לא דווקא כסף.

ריבי צוק:

- - - החבר מההוסטל - זה מה שעשינו בפרק הקודם.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני אומר - מיופה כוח, אנחנו סומכים עליך בחיים של אותו איש, וסומכים עליך שבאופן תיאורטי, כלכלית תתייעץ עם מי שצריך כדי לדעת מה לעשות. בנושאים הרפואיים תתייעץ עם מי שצריך כדי לדעת, כי הרי אותו אדם לא מומחה בכול וכו'. פה אנחנו אומרים: רגע, לא. ייפוי הכוח לא יתפוס לגבי אם יש כסף, כי אני לא סומך עליו. אז איך אני סומך עליו בחיים והכול? אל תיתני את הדוגמה של כת שאוכלת לו את הכסף. דוגמה רגילה שדיברנו.

יעל גרמן (יש עתיד):

אני רוצה לומר את זה קצת באופן שונה. פשוט דיברתי עם ריבי – גם דיברתי עם נועה בעקבות זה, וגם חשבתי על זה. למעשה ההורים שפועלים משך כל החיים כאפוטרופוסים בפועל - זה פקטור, הם מאוד דואגים, מה יקרה אחרי מותם. יש להם רכוש, והם פוחדים שגם הרכוש לא יספיק. החשש שלהם שמא כאשר הרכוש יגיע לידי אדם שלא מתמצא, שלא מסוגל, שלא יודע או שלא רוצה לטפל ברכוש לטובת המתמודדת או המתמודד, המתמודדת, הילד שלהם בסופו של דבר ייפגע. הם כן מכבדים את הרוח של החוק, שאומרת שהרצון גם למנות ייפוי כוח מתמשך זה בסדר גמור, אבל הם לא רוצים להפקיד את רכושם בידי מישהו שהם לא יודעים אפילו.

שים לב מה קורה – הרי אמרנו שהמתמודד יכול לתת מינוי כוח מתמשך, והמטפל בפועל, בין אם זה הורה, קרוב או הוסטל, לא יידע על זה, עד שייפוי הכוח המתמשך ייכנס לתוקפו, אבל ייפוי הכוח המתמשך יכול להיכנס לתוקפו ברגע שהמטפל מת. כלומר הוא לעולם לא יידע שבאמת המתמודד נתן את ייפוי הכוח המתמשך למישהו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אמת.

יעל גרמן (יש עתיד):

אומרת ריבי: אנחנו ההורים – היא מדברת בשם ההורים - זה יכול להיות כל אחדם אחר שהוא מאוד קרוב – אנחנו מודאגים.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

הטיפול הרפואי, שהוא יותר חשוב מהכסף, למה לא נשים מישו מיוחד גם על הנושא הזה?

יעל גרמן (יש עתיד):

רק אסיים. הם יכולים לקחת את הרכוש שלהם, ובצוואה למנות נאמן.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה משהו אחר.

יעל גרמן (יש עתיד):

בדיוק. אבל הם אומרים – אנחנו לא רוצים למנות נאמן. לא משנה מה אומר החוק - ברגע שממנים נאמן – מותר להם, זה רכושם. אבל מה הם אומרים – אנחנו סומכים על המדינה, יותר מאשר על נאמנות שתצטרך לעבור הרבה מאוד אישורים ואולי לא תדאג כראוי לבן. זכותנו למנות נאמן, להוריש את כל כספנו לנאמן, שידאג מבחינה כספית לילד שלנו. אבל אנחנו רוצים לעשות את זה דרך האפוטרופוס, כי אנחנו סומכים יותר על האפוטרופוס. זה מה שריבי אומרת.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בבקשה.

רונו יצחק גיל:

אני רוצה להביא כאן את עמדת קואליציית הארגונים של אנשים עם מוגבלויות, שהיא לא בדיוק העמדה של אסיי בעניין הזה, אבל היא מאוד קרובה. רק למען הגילוי הנאות אני רוצה לומר – אני עצמי – לא אדם אחר – מתפרנס אך ורק מקצבת נכות. אין לי שום מקור פרנסה אחר.

שמענו כאן בדברים, כיצד המונחים חסוי, אדם, קטין וילד מעורבבים זה בזה, ומתמודד. ואכן התחושה שלנו לאורך כל השנים היא שזה בדיוק היחס. המטרה המרכזית שלשמה בכלל הובא כל התיקון בחוק הזה היא לא רק המעבר, שכותרתו מטובתו של האדם לרצונו, אלא היא צריכה ואמורה, ואכן גם עושה את זה ברוב המקרים, לעשות שינוי מהותי בכבוד של האדם עם המוגבלות. והמשך של ההתייחסות הזאת, מבחינתנו שלנו, הוא לכל הפחות בגדר פחיתות כבוד.

ומעבר לכך, אכן כל יתר ההצעה, כפי שאמר כבוד היושב-ראש, בעצם באה ומנסה להביא כאן תיקון של מעבר מאיזושהי תפישה פטרונית, שממנה, אני חייב לציין, רובנו, וכן, אני מכניס כאן בהחלט גם את מרבית האוכלוסייה האוטוסיסטית לתוך אוכלוסיית המתמודדים עם מוגבלות פסיכו סוציאלית, למרות שהרבה שנים אנחנו נלחמנו כדי להפריד בין השניים, ובכל זאת שתי האוכלוסיות האלה וגם אוכלוסיות אחרות של אנשים עם מוגבלויות סובלים במשך שנים ועשרות שנים מהתעמרות פטרונית ופטרנליסטית בשם אותו רעיון של הגנה.

ובא תיקון החוק כאן ומנסה לשנות את פני הדברים. עמדת קואליציית הארגונים של אנשים עם מוגבלויות היא שהסעיף הזה לא צריך לחרוג מהכלל הזה. עם כל הכבוד – ואני רוחש המון כבוד; אני עצמי הורה לילדות – הן עדיין קטינות, ולכן אני עדיין קורא להן ילדות; כשהן יפסיקו להיות ילדות - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בשבילך הן תמיד ילדות.

רונו יצחק גיל:

לא. הן יהיו בנות שלי. וזה בדיוק ההבדל, כי אני גם מפסיק להתייחס אליהן כאל ילדות. זה כל תמציתו של הרעיון. הרעיון כאן הוא שאין לחרוג מהכלל הזה, עם כל הכבוד, ואנחנו רוחשים המון כבוד לרצון של הורים, שבאמת משקיעים ומטפלים ודואגים, ובאמת דואגים, ובכל זאת אנחנו סבורים, שאותו רצון מובע של הורים צריך לבוא ולקבל את מקומו המכובד לאחר רצונו של האדם עצמו, גם בסעיף הזה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

כלומר במילים פשוטות, אם הבנתי נכון, הפתרון במצב כזה – כי אני יכול גם להבין את ההורים – יש להם רכוש יפה, הם פוחדים, והפתרון שלהם, הצוואה שלהם – להקים נאמן, נאמנות.

רונו יצחק גיל:

נאמנות זה בהחלט פתרון, אבל ללכת עם ולהרגיש בלי, זו בעיה. ואגב, זה לא נוגע רק לעניין של אם האדם רשם ייפוי כוח מתמשך. צריך להתחשב ברצונו של אדם, אם הוא כתב ייפוי כוח מתמשך, אם הוא השאיר הוראות מקדימות וגם אם לא.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

במילים פשוטות מה שאנחנו רוצים להגיד, שרצונו של האדם הוא קדוש לא רק כשהוא נמצא בסיטואציה קשה אלא גם אם הוא אזרח נורמטיבי, כמו הורים. יש להם רצון, וזה בהחלט מכובד. הם יכולים לעשות עם הכסף שלהם מה שהם מבינים, ואם הם רוצים להקדיש אותו לצורך הבן, והם חוששים וכו', יעשו כן נאמנות. ישימו מישהו שיפקח על זה, שכל-כולו יהיה לטובת העניין, אבל ברגע שמכניסים את זה לערבוב, אחד ייפוי כוח ואחד מישהו מעין חצי אפוטרופוס – אני הרגשתי, ואני מרגיש שזו עמדתם – הרגשתי כאן איזו סתירה. נכון שמיופה הכוח, לתפישתי, ואני חושב שזה אל"ף-בי"ת, הוא לא מוכרח להיות מומחה בכלכלה, והוא לא מוכרח להיות מומחה ברפואה ובכל מיני דברים, וכשהוא צריך לנהל, אם יש רכוש, ודאי שיפנה למי שצריך, בניהול הרכוש, לשמור על ערכו וכו'. אם יצטרכו טיפולים רפואיים – הוא יפנה למי שצריך. כלומר זה חלק מהתפקיד שכל אדם נורמטיבי צריך לעשות, אבל לא שיהיו כמה מכהנים. שמש וירח שיכהנו בו-זמנית – לא כל כך הצליח בזמנו. בבקשה.

איגור ברש:

אני לא הייתי בדיונים קודמים, אבל העמדה של איגוד הפסיכיאטריה והחברה לפסיכיאטריה משפטית, שאני עומד בראשה, היא כזו שהמטופלים שלנו נתונים לניצול. בשביל להדגיש אני בדקה אחת אספר מקרה מאתנו. בדקתי מטופל במחלקה סגורה, שלפני שלושה חודשים שחררנו אותו להוסטל. הוא הגיע שוב. שאלתי: למה? הוא סיפר שהיה חודשיים וחצי בהוסטל, בא אחיו, ולקח אותו. למה לקח - כי המשפחה רגילה להשתמש בקצבה שלו, במגזר הערבי, והם לא יכולים לוותר על 2,500 שקל. לא מוכנים להסתדר בלי קצבה.

המטופלים שלנו נתונים לניצול הן מצד בני משפחה שלא ראויים, והן מצד אנשים שיכולים לנצל את תמימותם, ולשכנע בהבטחות אלו או אחרות, להיות מיופי כוחם, ללכת לעורך דין, ועורך דין לא פסיכיאטר, הוא חושש, לא חושש, לא יודע, ואז אנחנו נותנים לגיטימציה לניצול.

יותר מזה – אם זה אפוטרופוס, הוא לפחות חייב פעם בשנה או פעם בזמן מסוים, לתת דין וחשבון למישהו. אם זה מיופה כוח, לא חייב שום דבר לאף אחד.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בינתיים. אני רוצה. אנחנו מדברים שאנחנו רוצים.

איגור ברש:

אני אבקש שיהיה כתוב – הבנתי שבמובן מסוים, מאחר שהמשרד הסכים, המערכה הזאת תיפסק.

יחד עם זאת, אני חושב שחייב להיות כתוב, והמצפון שלי דורש, שחייב להיות כתוב שאנחנו כארגונים הללו, מתנגדים לייפוי כוח מתמשך, ואנחנו רואים בזה פרצה לניצול של מטופלים שלנו, ומבקשים להשאיר מחשבה. שוב, איגוד הפסיכיאטריה זה 800 ומשהו פסיכיאטרים והחברה לפסיכיאטריה

משפטית, חלק מהאיגוד, מודאגים מאוד מההצעה הזאת ומהגישה הזאת, ורואים כל יום איך מנצלים את המטופלים.

רונו יצחק גיל:

אני חייב להגיד כאן שחלק גדול מהמטופלים האלה מנוצלים גם על-ידי הפסיכיאטרים שלהם.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא ככה, סליחה. ד"ר ברש, קודם כל, הטלת כאן פצצה גדולה, ויכול להיות שהיית צריך לעשות את זה כשהתחלנו את החוק, ואז היינו מקיימים דיון ומחליטים, כי אם מקבלים את תפישתך - אנחנו כאן - לא רוצה לומר שבזבזנו, אבל כמעט כל הישיבות. כרגע זה תמציתו והלו"ז של החוק, ייפוי הכוח המתמשך. את זה היית צריך להגיד בהתחלה, ויכול להיות שהיינו צריכים לקיים דיון, ולדעת אם כן או לא.

איגור ברש:

לא הזמנתם את הארגונים האלה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

נזמין את כולם. שוב - כל הדיונים שהיו פה וכל מי ששמענו, נקודת המוצא שלנו היתה שונה לחלוטין. נכון שיכול להיות ניצול. גם יכול להיות ניצול של אנשים תמימים, שהם נורמטיביים לחלוטין, ונופלים בקסמו של כת מסוימת או של בוא מסוים או של חבר מסוים. יכול להיות. אבל אנחנו יוצאים מתוך הנחה שאם אדם, כשהוא בכושרו - אנחנו מדברים כשכותב את ייפוי הכוח המתמשך - הוא צריך להיות חסין. לא נמנע מכל אדם נורמטיבי טיפול ברכושו וכו', ונגיד: אולי נפלת בפת.

איגור ברש:

מי בדק כושרו?

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל מי בדק את כושרו של האדם הנורמטיבי? הרי הוא היה נורמטיבי באותו זמן שהוא מינה. אתה יוצא מתוך הנחה שלמרות שיש לו כל הסיכונים ליפול בפת, אבל אתה אומר - אל"ף, זה רצונו, והוא מספיק כדי לעשות את הבדיקה, אז אנחנו יוצאים מתוך הנחה שעכשיו, כשהוא חושב על עצמו - כמו שעל עצמו, וכמו שכל אדם מאתנו עושה את הבדיקות הנדרשות - אנחנו מניחים - אלא אם כן זה משהו אחר - שהוא עשה את זה, ואם זה מה שהוא רוצה, אלא אם כן יש מצב שאותו אדם כבר לא נמצא בכושר שהוא יכול להחליט בגלל כל מיני סיבות, סוגי מחלות, שהוא לא יודע לעשות - זה משהו אחר. אנחנו כאן מדברים על אדם כשהוא עדיין יכול; אנחנו לא מדברים על מישהו שכבר לא יכול. אדם שיכול, כשהוא מחליט על מישהו וקובע שייכנס, אנחנו מניחים שזו המציאות, ולמרות הכול, בגלל מה שאתה אומר, אני ביקשתי - עובדים על זה - שכן יהיה פיקוח, כמו של האפוטרופוס. נכון, לא באותה רמה של האפוטרופוס ולא באותם קשיים וכו'; זה צריך להיות הרבה יותר קליל - הרי אחרת החלפנו פרה בחמור, אבל שכן יהיה מישהו שיתסכל, שיראה. יכול להיות שאתה צודק, ויכול להיות שאותו אדם, כשכתבו אותו כמיופה כוח, היה בסדר גמור, והוא הידרדר, סטה לכיוונים אחרים. אני חושב שאי-אפשר להשאיר את זה בלי פיקוח. לכן מבחינתי, בלי פיקוח - אנחנו נכנסים לשדה מוקשים ענק. יצטרך פיקוח מסוים. תיארת טוב את הסיבה, למה צריך פיקוח, אבל לא למה בגלל זה לא לעשות את ייפוי הכוח המתמשך, לא בגלל מקרים כאלה לרדת מכל הרעיון. הרעיון הוא מצוין וזה נכון, וזה רצונו של האיש, ומצד שני, אני חושב שצריך שיהיה פיקוח שיתסכל ויגיד - המקרה הזה חריג. נעשה וכו'.

נועה ברודסקי-לוי:

סעיף החתימה על ייפוי הכוח המתמשך יחזור לוועדה?

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה לא שייך דווקא לזה. הוא העלה נושא עקרוני שהיה צריך להיות הנושא הראשון בכל החוק כדי לדעת אם נכנסים לכל העניין או לא. לכן סטיית מהנושא הספציפי. סטיית מהנושא.

איגור ברש :

אני מבקש אם שוב זה יעלה, שתהיה הזדמנות.

היו"ר ניסן סלומינסקי :

כבר העלית את זה וכבר מתייחסים לזה. בבקשה.

יעל גרמן (יש עתיד) :

אני רוצה לחזק את היושב-ראש, ד"ר ברש. ד"ר ברש היה הסגן של גדי לובין. מי שהחליפה אותו היא ד"ר טלי ברגמן. כלומר הוא מתמצא, בא ממשרד הבריאות.

היו"ר ניסן סלומינסקי :

יעל, תמשיכי לנהל. אני יוצא לכמה דקות, ברשותכם.

(היו"ר יעל גרמן, 14: 21)

היו"ר יעל גרמן :

בסדר. אנחנו כאן למעשה עושים רפורמה תפיסתית. גם חוקתית. היא אומרת: אנחנו סומכים על רצונו של האדם – שעדיין לא מצאנו לו שם אחד – אבל רונן נתן את כל מגוון השמות שהיום אנחנו משתמשים. זה בדרך כלל אדם שמוגבל בצורה זו או אחרת, וזקוק לעזרה ולתמיכה. אנחנו סומכים עליו ועל רצונו.

ברור שלקחנו גם בחשבון את הסכנות שיכולות להיות טמונות בכך. אנחנו מנסים לשים את כל ההגנות האפשריות, כדי שלא יאונה לו רגע בדרך, אבל מה שאנחנו עושים זו רפורמה, שמנוגדת לחלוטין לתפישה הקודמת שאומרת שאדם, מישהו אחר הוא זה שקובע את טובתו, מישהו אחר הוא זה שקובע מה ייעשה בגופו ואפילו ברכושו. אני יודעת שיהיה מאוד קשה להתרגל לרפורמה הזו, אבל זו כוונת החוק, וצריך להתחיל להתרגל. כלומר אין כל כוונה, לשנות את כיוון החוק. צריך יהיה, לאחר שאמרנו את זה, ולאחר שזה הכיוון של החוק, וכך זה יהיה, צריך לראות איך אנחנו בתנאים האלה אנו מגנים ככל האפשר על האדם. פה, אם יהיה לך ולאגוד תובנות, איך אנחנו יכולים טוב יותר להגן על האדם או למנוע את ניצולו, זה טוב, אבל לא נשנה מהכוונה של החוק, שהיא העברת חלק מהאחריות לאדם עצמו, ובעיקר מתן כבוד לרצון.

ריבי צוק :

אני חושבת שיש שתי שאלות פתוחות: אנחנו כן בעד ייפוי הכוח המתמשך, אבל חושבים שהכשירות לתת אותו והפיקוח עליו צריכים להתקיים. בשני הדברים האלה עדידים להתקיים דיונים.

היו"ר יעל גרמן :

נכון מאוד. בבקשה.

מרים מהלה :

עו"ד מרים מהלה, נציגת לשכת עורכי הדין. כל המסגרת של הדיונים פה שמה דגש גדול, כיצד להביא לידי ביטוי את הרצון של האדם ואת ההנחיות שהוא רוצה לתת ביחס לטיפול בו. מתוך המסגרת הזו אנחנו לא יכולים להתעלם מהרצון של ההורים, כלומר להסתכל רק על האדם, ועכשיו אני לא מתייחסת לרצון של ההורים ביחס לטיפול ולרכוש של האדם עצמו אלא מתייחסת לרכוש עצמו, וזו הנקודה שאנחנו מתייחסים אליה בנקודת הזמן הזו.

במצב המשפטי הקיים, אם הם נותנים הנחיות והמלצות בצוואה לגבי מינוי של אפוטרופוס, זה יישקל על-ידי בית המשפט, ואם בית המשפט יחליט למנות מישהו אחר, זה ייעשה לאחר בדיקה של בית המשפט ותחת פיקוחו.

היו"ר יעל גרמן:

וכל עוד לא נשמע רצונו או כל עוד רצונו של האדם לא שונה, או שלא נתן ייפוי כוח.

מרים מהלה:

שנייה. אני מדברת על המצב המשפטי הקיים.

עכשיו יצרנו פה כלי חדש, של ייפוי הכוח המתמשך, שעוד לא ברור אם יהיה עליו איזשהו סוג של פיקוח ומה הוא יהיה, אבל הוא לא יהיה אותה מסגרת של אפטרופוס, כלומר נתנו לאדם אפשרות לבחור מישהו שיטפל בענייניו הרכושיים והאישיים והאחרים, כשהוא בוחר את זהותו. בסדר גמור.

כשאנחנו מגיעים לרכוש ההורים ולרצון שלהם, אנחנו צריכים לתת להם כלי משפטי לסיטואציה המשפטית החדשה שיצרנו, כלומר זכות ההורים, כמו אותה אוטונומיה, שהסתכלנו עליה ביחס לאדם, צריך לתת אותה אוטונומיה גם ביחס להורים, כשאנחנו מדברים על הרכוש שלהם. נכון שיש לנו מסגרת של נאמנות, אבל יש לה מגבלות משלה מסוגים שונים. גם נקרא לה פרקטית - -

היו"ר יעל גרמן:

את חוזרת לבקשה של ריבי, שיהיה אפטרופוס שהוא רק ממונה על אותם נכסים.

מרים מהלה:

אני לא אומרת דווקא אפטרופוס, אבל ההסתכלות רק על המצב המשפטי הקיים, כשאנחנו מסתכלים על הרצון של האדם, אנחנו צריכים לתת כלים גם להורים לממש את הרצון שלהם, כי אנחנו משנים את המצב המשפטי הנוכחי.

היו"ר יעל גרמן:

אני חושבת שזה ברור. נעשה סבב.

נועה ברודסקי-לוי:

מרים, למה הקדש כאן לא יספיק? אני חושבת שכולם כאן מסכימים ומבינים את הצורך של ההורים להגן על אותם כספים שמקווים שיממנו את אותו אדם עם מוגבלות גם בעתיד, ואז אנחנו צריכים מישהו שינהל את הכספים – לאו דווקא שינהל את האדם עצמו. למה הנאמנות לא תספיק כאן?

מרים מהלה:

בנאמנות יש לנו שני קשיים: אחד זה קושי פרקטי. היום המערכות – גם הבנקאיות וגם המערכות האחרות – מאוד מקשות על ניהול של נאמנויות פרטיות. מתוך כוונה טובה ההורים ממנים למשל את האחים כדי שיטפלו, והבירוקרטיה שהם צריכים לעבור והסטנדינג שלהם הוא מאוד בעייתי. הנאמנות בחוק פרטית מוסדרת בחוק בשני סעיפים. מאוד קשה להתמודד פרקטית עם הנושא הזה.

הסוגיה השנייה היא משהו שריבי העלתה, שזה משהו שהוא לטווח שנים מאוד ארוך, ויכולים לחול שם הרבה מאוד שינויים – גם ביכולת התפקוד, גם במערך הכוחות, זו מערכת שאין עליה פיקוח.

נועה ברודסקי-לוי:

גם שם צריך לחזור לבית המשפט, אם יש בעיה עם ההוראות וצריך שינוי שלהן - כן מגיעים לבית המשפט.

היו"ר יעל גרמן:

אני רוצה לשמוע את מוריה.

מוריה בקשי כהן:

אני חושבת שיש פה הבחנה מאוד חשובה בין הכספים להתנהלות של האדם עצמו, לבין הכספים של ההורים. זה קיים גם בחיי ההורים. יש מצב שבו בית המשפט ימנה אפוטרופוס לא את ההורה, ועדיין ההורה שיש לו כסף לא נותן לאפוטרופוס שידאג, אלא בעצמו מוצא דרכים - אם בנאמנות ואם בעצמו - לתת כספים לאותו ילד, מהכסף שלו, וזה לגיטימי. אנחנו יודעים על אנשים בחו"ל למשל שממנים. יש גם אפוטרופוס פה וגם נאמן פה, שידאג לזה. זו חלוקה מאוד חשובה.

מה שקורה זה שבעצם יש לנו שתי הוראות חוק, שצריך לשים אותן על השולחן: הוראה אחת היא הוראה בחוק הירושה, שמדברת בעולם הירושה. בעולם הירושה זו לא הוראה אחת; יש הרבה הוראות בחוק הירושה, שאומרות שאדם בצוואתו יכול לקבוע כל מיני דברים שייעשו ברכוש שלו. בין השאר הוא יכול ברכוש שלו לקבוע או לעשות נאמנות בחיים, לקבוע הוראות מסוימות. יש גם הוראה בחוק הירושה, שאומרת שאפשר - סעיף 154 לחוק הירושה, שאומר שיכול מעוניין בדבר לפנות לבית המשפט, ולבקש למנות אפוטרופוס לכספי הירושה לאדם שהוא בעצמו לא יכול לדאוג לעניין.

היו"ר יעל גרמן:

אבל האם החוק הזה לא יעמוד בסתירה לכך?

מוריה בקשי כהן:

זה מה שאני רוצה לומר. כבר החוק היום לא מבטיח להורים, שבחרו לא ללכת בנאמנות, אלא בחרו לכתוב צוואה כזאת - אגב, הצוואה שכתובה, 64 לא מתייחס לכספי הירושה. נכון שאנשים, בראש שלהם גם כספי הירושה, אבל סעיף 64 מדבר על אדם שרוצה שמישהו אחר ידאג לבן שלהם במקומם. לכן הוא לא מיועד לכספי הירושה.

מי שרוצה להשתמש היום בסעיף הזה, ולא בנאמנות, מתוך מחשבה על הכספים שבעתיד הוא יוריש לבן שלו כבר היום אין לו ודאות, משום שכבר היום עולם האפוטרופוסות - הסעיף עצמו אפילו כותב שאלא אם טובת החסוי לסטות מזה.

היו"ר יעל גרמן:

אם לא הביע את דעתו או לא השאיר.

מוריה בקשי כהן:

הסעיף הזה נחקק בתקופה שההנחה היתה שעולם האפוטרופוסות - כמעט כל מי שלא מסוגל, ממנים לו. היום אנחנו בעולם חדש בתחום האפוטרופוסות.

היו"ר יעל גרמן:

מה שאת אומרת - שלמעשה צוואה לא תתגבר - לא על החוק הקיים, ובוודאי לא על החוק החדש.

מוריה בקשי כהן:

צוואה שיוצרת כלים שהם לא כלי אפוטרופוסות - -

היו"ר יעל גרמן:

לא, צוואה שאומרת אפוטרופוסות.

מוריה בקשי כהן:

יש לנו קושי היום לומר - עולם האפוטרופוסות, וגם 64, ואני מתעקשת לומר שגם 64 הקיים, הוא סעיף שלא נועד להורים. הוא שסעיף שנועד לשמוע את ההורים בתהליך של המינוי, כשהם כבר לא יכולים להיות בתמונה, וזו הדרך שלהם להשפיע על מה שיהיה. הוא עדיין סעיף שכפוף לכל חוק הכשרות המשפטית, לזה שכל מינוי יהיה לטובת החסוי, שצריך מיליון דברים אחרים שאנחנו יודעים שקיימים. לכן

מה שקורה פה – אני רואה קושי לבוא עכשיו ולומר שייצרו עילות מינוי אחרות למצב שבו ההורה רוצה לשמור על הכספים שלו באמצעות כלי האפוטרופסות.

אני כן רוצה לומר לטובת ריבי, כי בחפץ לב שקלנו את הדברים שאת אומרת. ברגע שאדם יכתוב בצוואה דבר כזה, ויתבקש מינוי של אפוטרופוס בעקבות האמירה הזאת בצוואה, יהיה טריגר לדיון. זה לא שיש לי ייפוי כוח מתמשך, ועכשיו מי ישקול בכלל. לא. אתה ביקשת בצוואה שלך ובעקבות זה את מינוי האפוטרופוס, אז יהיה דיון. בדיון יזה יישקלו גם המשקל שיש לרצון של ההורים, גם לעובדה שניתן ייפוי כוח מתמשך, ויכול להיות שבית המשפט – ובעיניי זה בהחלט לגיטימי – יגיד: מיופה הכוח ימשיך לפעול בדברים הרגילים, אבל עד היום היתה קצבה מסוימת, זה התאים לו, פתאום יש נכסים בסדר גודל גדול – זה לא מתאים. מתאים למנות פה מישהו. אבל לומר קטגורית, שפתאום יש לנו סוג של אפוטרופסות, שאני מבינה שהיא כלי נוח, אבל מה לעשות שגם היום היא היתה בכלי הקיים, שהוא כלי לחסוי ולא כלי להורים, היא הולכת להיות עוד יותר כלי לאדם עצמו מאשר בעבר – להפוך אותה למשהו שהוא כלי להורים – אני רואה בזה קושי. לכן שמרנו וכתבנו במפורש, שנשמר חוק הירושה. כלומר עדיין הטריגר הזה, שאתה מבקש שיתקיים הדיון הזה, קיים. אני חושבת שזה נותן מענה לא מלא. לכן ההורים יצטרכו להבין שהם חיים בעולם שהוודאות בתחום האפוטרופסות ירדה, כי אנחנו רוצים להרוויח משהו על-ידי הירידה.

רק מילה לרונו גיל - אני מקבלת את האמירה שלך במובן הזה שהסעיף הקיים התייחס לקטינים ולחסויים בד בבד. אני מקבלת את האמירה שלך, ונכון שנפצל אותו לקטינים ונשאר את ההסדר היום, וכל מה שאנחנו דנים יהיה לאנשים שהם בגירים.

רונו יצחק גיל:

אגב, אני מאוד מבקש, בהיעדר חלופה אחרת, שעוד לא הוצעה לנו על-ידי האקדמיה, אני מבקש להחליף חסוי באדם שמונה לו אפוטרופוס. אדם שמבקשים למנות.

(היו"ר ניסן סלומינסקי, 14: 33)

היו"ר ניסן סלומינסקי:

צריך למצוא שם, כי זה מדי ארוך. צריך שם שיהיה מקובל. נשבור את הראש ונעשה את זה, כי אם זה ארוך מאוד, תמיד כותבים בסוגריים: להלן – זה.

רונו יצחק גיל:

אני מבקש את זה כפתרון ביניים.

יעל גרמן (יש עתיד):

אני רוצה להעביר לך בחזרה את השרביט. אנחנו עדיין סביב הבעיה, האם צוואה שבה ההורה מבקש שאפוטרופוס ימנה את הנכסים, האם הצוואה הזאת בכלל תתפוס. אני הבנתי כרגע ממוריה, שיש סיכוי שבית המשפט כן ייענה, אבל יש גם סיכון שבית המשפט לא ייענה, ואותו ההורים יצטרכו לקחת על עצמם.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בבקשה.

יזהר דמארי:

יזהר, אקיי"ם אפוטרופסות. במשפט אחד – אני מצטרף לדבריה של ריבי לעניין הצוואה. המטופלים שלנו בתחום המוגבלות השכלית הם אנשים כל כך תמימים, וכל כך בקלות ניתן לנצל אותם ולהשפיע עליהם, שלהשאיר דבר כזה באוויר, זה מאוד מסוכן.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מדאיג אותך רק עניין הכספי ולא מי ישמור על החיים של אותו אחד?

יזהר דמארי:

לא, הכול. אבל אדם שמסוגל לנהל את ענייני היום-יום שלו, אפשר בהחלט לתת לו לעשות את זה עם הדרכה, פיקוח וכו'.

מה שאני מבקש, מהניסיון רב השנים שלנו, ניצור מצב שפשוט נשפוך את התינוק עם המים בכך שהורים יימנעו – וזו זכותם, זה רכושם – מלהוריש לילד המוגבל שלהם, מחשש שמישהו אחר ינצל אותם.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מותר לי לנחש שהיית נגד ייפוי כוח מההתחלה?

יזהר דמארי:

אנחנו לא נגד ייפוי כוח. באוכלוסייה שלנו האחוזים יהיו בודדים ביותר. אם אדוני שואל, אנחנו צועקים כל הזמן – אני חושב שבאותה רוח שעלתה בנושא של לא ייתכן מצב של היעדר פיקוח; צריך לתת לזה את הפתרון.

רק אומר בנושא של הפיקוח – אין מיופה הכוח המתמשך עדיין, וגם בנושא של תומך בקבלת החלטות.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בבקשה.

יעקב קלמן:

יעקב קלמן. אני יושב-ראש לשכת הטוענים הרבניים – תפקיד חדש. אני חושב שמשימים נפילתי פה, כי בעצמי יש לי גיס שאני כתוב בצוואה לטפל בו, ואני חושב שאני יכול לתרום פה מילה אחת, שאולי גם קשורה לתפקיד שלי, וזה הקונפליקט שהעלה פה היושב-ראש. זו אימבוולנטיות מסוימת, שאלה מאוד נכונה – אם אתם סומכים עליו, תסמכו עליו בכול. אם לא, אל תסמכו עליו בכלום. זו שאלה נהדרת, אבל מניסיוני, אני רוצה לתרום אולי לוועדה החשובה הזאת – יש הרבה כוחות – ופה אני מתחבר למה שאומרת ריבי – אני חושב שיש הרבה כוחות על הנושא של הכסף. כלומר יש להבדיל בין הכסף לדברים האחרים. האדם נמצא מול כל מיני אנשים שמחפשים אותו בצורה לא תיאמן במקרים מסוימים. זה אחד.

דבר שני, התלמוד אומר שיש מקרים שאנחנו בודקים אותם, וגם בגיטין, כשמדברים על בית הדין, צריך לדעת האם הוא כשיר לתת גט או לא. יש בדיקות - האם הוא מאבד כל דבר? כלומר יש אדם שיודע, והכבוד שלו הוא 100%, אפשר לסמוך עליו על הכול, ויש אדם שאפשר לסמוך עליו על הכול, למעט שהוא מאבד את הדברים, בנוסף לזה שיש לו המון כוחות אחרים.

הייתי יכול להרחיב בזה, אבל אני רואה את הזמן הקצר – לכן אני אומר את זה ממש בתמציתיות. אני חושב שיש פה פתרון. לא צריך לסטות מהחוק. ויש פה פסיכיאטר – אולי הוא יוכל לעזור לנו בזה. אפשר אולי לתת – להמשיך עם זה, אבל לתת מבחן נוסף, מה אותו אדם, המסוגלות שלו בשמירה על הכסף שלו מול כל הכוחות הגדולים. ואז אני נותן ייפוי כוח לאדם על הכול, לאדם שסימנתי אותו, שהוא יכול גם לשמור ולהתמודד מול הכוחות החזקים מאוד שרוצים את כספו – ובמקרים מסוימים זה מיליונים; במקרים אחרים זה פחות, אבל יש כל מיני מקרים. לעומת זאת, אנחנו במקרים אחרים יכולים לתת לאנשים את כל הכבוד שלהם בכול, אבל למנוע מעצמם להזיק לעצמם באופן שאי-אפשר להבדיל בין הכסף, כי אם לא יהיה להם כסף, הם ייפגעו נפשית יותר. כלומר לא נוכל להבדיל בין הדברים.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל זה קשור גם לבריאות, לרפואה, להרבה דברים. המבחן הזה שאתה מציע, אם הייתי עושה אותו על אנשים נורמטיביים, רגילים, לא אנשים במצב הזה - אני לא יודע מה היו התוצאות שלו אצל הרבה אנשים.

יעקב קלמן:

אבל אי-אפשר להתעלם מהמציאות – שהם נתונים ללחץ אדיר, והם מאבדים.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

רק כדי לסבך – ריבי, אפוטרופוס, לחסוי, או איך שנקרא לו – יש כסף שלו; לא של ההורים. מה אז עושים?

ריבי צוק:

מבחינתי, כסף של המתמודד – אין שום בעיה - - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

למה? אם לתפיש הזאת, ההבדל צריך להיות, שאם של ההורים – הם יכולים לעשות מה שהם רוצים. תקימו קרן נאמנות שתהיה כל-כולה קודש לטיפול בילד. אבל אם את אומרת שבכסף שלו נניח כן אפשר שמיופה הכוח יתקדם ויטפל, אז כאן אנחנו ממש בסתירה. ומאחר שזה כסף של ההורים וזו זכותם, הם יכולים לטפל באופן חיצוני. תהיה קרן, יהיה אדם שיטפל בזה, וכל הקרן לטובת אותו ילד נניח או מי שזה יהיה. יקבעו את הנהלים עוד ההורים בחייהם, וזה מצוין. אין בעיה, כי זה רכושם, אבל לומר שהרכוש של אותו ילד נניח שיש לו, ויכול להיות שיש לו מיליונים, כי קיבל את הירושה מההורים ועכשיו מי שמטפל בו זה אח או מישוהו – לא תמיד חייב להיות ההורים – שם זה בסדר שייפוי הכוח יטפל. פה לא - אבל אני מתחיל להרגיש - - -

ריבי צוק:

- - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לכן אמרתי – 100%, הוא יכול לעשות את זה בנאמנות, אבל להכניס פנימה ולערבב את הנושא של ייפוי כוח עם אפוטרופוס, שכאילו יפעלו ביחד, ואת זה לא נעשה כשהכסף הוא הכסף של הנזקק עצמו, את זה לא נעשה, ואז כן נסמוך על ייפוי הכוח, לכאורה למה? לכן אני אומר שקצת הסתבכנו. אני לא רוצה שניעצר פה ורק ניתקע פה, למרות שזה נושא מאוד מרכזי. נשמע עוד שניים, ואז נתקדם. בבקשה.

יעל גרמן (יש עתיד):

אני חייבת לציין שאהרון הצביע לפני כולם, ואני עמדתי לתת לו את זכות הדיבור.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

כבר נתנו לו. יעקב ואז אהרון. בבקשה.

יעקב יוסף טייכמאן:

אני חושב שיש פה ייצוג מאוד נכבד למשפחות חזקות, שבזמן שבחיים שלהם הם מטפלים ביעילות ובכבוד בילדים שלהם, ופוחזים מה יקרה אחרי המוות שלהם. אין לי מה לומר פה, אבל אני כן יכול לומר שהניסיון שלי, וגם יש פה דוח של הנציבות, שמצביע על זה שלפחות בתחום בריאות הנפש רוב המשפחות הן פחות מבוססות, פחות חזקות, פחות בריאות. יש מצב שכשהורה חי, אוטומטית הוא נהיה אפוטרופוס, כי הילד גר אצלו, ואין לאדם מה לומר, אבל לנו אין הביטחון הזה של ההורה - ואני מציין שוב שאיני מדבר על הורה בדמות שמיוצג פה; אני מדבר על ההורה שאנחנו מכירים, שאנחנו מתמודדים מולם במשפחות פחות חזקות ופחות בריאות – אנחנו בכלל לא בטוחים שהבחירה שלו אחרי 120 שלו משקף את רצונו וטובתו של הילד. אנחנו ממש מתנגדים לזה שהורה תהיה לו איזושהי השפעה על מה שיקרה אחרי 120 שנה, דווקא בגלל החשש הזה, שאולי בחלק גדול מהמקרים להורה אין שיקול הדעת הנכון.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

את מי אתה מייצג?

יעקב יוסף טייכמאן:

לשמ"ה – ארגון צרכני בריאות הנפש.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

תודה. בבקשה.

אהרון מלאך:

אהרון מלאך, מנהל מחוז ירושלים בקרן לטיפול בחסויים. אביא רק שתי מילים מהשטח. יש לי כמה מקרים כאלה במחוז שלי, של אנשים שכתבו צוואה בחייהם וביקשו למנות, ואני היום אפוטרופוס עבור אנשים כאלה. בנוסף, יצא לי באחרונה להשתתף בכמה מפגשים כאלה בתחנות לבריאות הנפש ובלשכות של הורים מבוגרים שביקשו שאגיע, וישבנו במפגש יחד עם איש המקצוע ויחד עם הילד ויחד עם האדם המבוגר – לפעמים סביב גיל 90, שמרגיש להרגיש שצלילותו - והוא מבקש את עזרתנו.

אני חושב שדווקא בשאלה שכבוד היושב-ראש העלה, שם נמצא הפתרון שאני מציע לאנשים, ואני חושב שבמבחן המציאות, כלומר לרוב מדובר באנשים שמנהלים את חייהם בשגרה סך הכול ברוכה עם ההכנסות שלהם, עם המאזן הכלכלי שלהם וכו'. כאשר ההורה מגיע אלינו, והוא בא ברצון למנות אפוטרופוס, הוא מגיע יותר סביב נושא של מגורים, דירה, כספים משמעותיים, שהוא משאיר איזושהי תוכנית חיסכון שהוא מיעד לצורך הילד הזה. שם מה שיכול להיות, ואפשר אולי להכניס את זה גם כניסוח בחוק - ואגב, לדיון מה קורה במצב בו אדם מתנגד למינוי, לרוב הם יתנגדו למינוי - זה מה שקורה מניסיוני, לכן לומר: אתה תוכל להמשיך לנהל את שגרת חיך, תוכל להמשיך לחיות אותו דבר. ההכנסות שלך יעברו אליך, אבל האפוטרופוס בסך הכול לא יפריע לשגרת החיים, ויטפל אך ורק בדברים הצדדיים האלה של הנכס או של קרן הנאמנות או של סכום הכסף הזה ששוכב בצד, ובמקרים האלה אנחנו מגיעים להסכמה יפה.

בשביל לתת להורה את הביטחון שבאמת זה מעוגן בחוק, אולי אפשר להפריד את זה ולומר שכאשר יש התנגדות, מינוי האפוטרופוס ככל האפשר יצומצם ולא יורחב מעבר לדברים מסוימים שנכתבו, או לסמכויות של מיופה הכוח, שאגב, יכול גם להיות מיופה כוח לגבי רכוש, כלומר מיופה הכוח ינהל את הרכוש וינהל את הגוף, ויסייע לאדם בכל ענייניו, ורק לגבי הדבר הנקודתי הזה יש. זה גם יתרון, מכיוון ש-

נועה ברודסקי-לוי:

הסעיף לא מונע את זה, כלומר גם היום בסעיף, כפי שהוא מנוסח כרגע, גם יש אפשרות לבית המשפט, גם בייפוי כוח מתמשך קבענו הרי שיש מצבים שבהם בית המשפט יכול לבוא ולקבוע שלעניינים מסוימים מיופה הכוח ימשיך לפעול, וימונה אפוטרופוס לעניינים אחרים, ופה הוא יכול לעשות אותו דבר. גם בנוסח הסעיף היום הוא יכול לעשות את זה.

רבי צוק:

מכוח מה?

נועה ברודסקי-לוי:

בית המשפט - יש הרי סעיף שקובע מפורשות, שבית המשפט הרי יכול למנות, בנוסף למיופה הכוח, אפוטרופוס, אם הוא רואה שיש צורך.

קריאה:

זה יכול להיות תחומים שונים.

נועה ברודסקי-לוי:

יכול להיות שהוא יגביל את ייפוי הכוח, יכול להיות שהוא יחליט שמיופה הכוח ימשיך לעניינים מסוימים, ועניינים אחרים יפעל האפוטרופוס, יכול לומר בעיקרון שייפוי הכוח ניתן כאשר לא היתה ירושה

כזאת, ולעניינים כאלה הוא כן ממנה אפוטרופוס. כלומר הסעיף כיום לא מונע את האפשרות הזאת בפני בית המשפט, אם הוא רואה שיש צורך למנות אפוטרופוס, אבל הוא צריך לעמוד בכללים של סעיף 33א.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אהרון, אני רוצה לשאול אותך מהניסיון, אם נתקלתם – במקום שניכנס לכל התסבוכת הזו וכו', יהיה ייפוי הכוח – עוד אין היום ייפוי כוח, לכן קשה לראות מניסיון, אבל נניח שייפוי הכוח יעשה בדיוק מה שרצונו של האיש שכתב את זה וכו', ואם להורים יש רכוש, והם דואגים ולא רוצים – יעשו קרן נאמנות, וימנו הם בעצמם. הם ימנו מישהו, ויכתבו את ההנחיות. הרי אם הם מקימים קרן, הם יכולים להכתיב את ההנחיות שרוצים, שכל-כולו קודש להתקדמות ולהתפתחות של הילד - אני לא יודע כבר איזה שם לקרוא – וזה יעבוד כך.

אהרון מלאך:

קודם כל, כשהכול בסדר, לא מגיעים אליי.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מהניסיון שלך, דבר כזה פותר לנו את כל התסבוכת?

אהרון מלאך:

אתן דוגמה של מקרה של קרן נאמנות. הגיע הורה וכתב צוואה, ולצורך העניין, במקרה הזה, שזה עקב אכילס, שיחכה מהצד השני - אם הסעיף הזה יתקבל, מה שהורים חזקים יעשו, שיש ביכולתם, הם ימנו אפוטרופוס לילד הזה עוד בחיים - שגם את זה אנשים עושים, כלומר יבקשו מבית המשפט למנות לילד שלהם, שעד היום הצליח להסתדר לבד, עם תמיכה שלהם, שהיום נניח, נקרא לזה תומך החלטה, אבל ביום-יום מסתדר לבד, אבל מכיוון שהם יצפו את העתיד – כבר בחיי הילד - סליחה שאני קורא ילד – כבר בחיי הבגיר שחי ומתפקד, הם ימנו לו אפוטרופוס מתוך חשש למה יקרה בעתיד, וזה קרה אצלנו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מה קורה במצב כזה?

אהרון מלאך:

לצורך העניין, כאשר מגיע הורה לבית משפט, מצויד בחוות הדעת שהוא דואג להביא – הסיטואציה שונה לחלוטין. בנוסף, אביא דוגמה של מקרה של צוואה כזאת, שלצורך העניין האם רשמה שהיא מבקשת להשאיר את כל הכסף בנאמנות של האפוטרופוס. זה לא מוסד הנאמנות המשפטי אלא אפוטרופוס – ולהעביר סך של 800 דולר לחודש לבן שלה. כשהיא רשמה את זה בשנות ה-90 המוקדמות שער הדולר היה משהו שמאפשר יריעה לטווח ארוך. היום זה לא רלוונטי. סכום של 800 דולר אז נראה כנראה מאוד גבוה; היום הוא סכום מאוד נמוך. לצורך העניין השאירה גם נכס נדל"ני, שאז היה שווה הרבה פחות והיום שווה הרבה יותר, והיום יש לנו אפשרות לתת לו הרבה יותר. כלומר המבנה הזה של הקדש ונאמנות, המסורבלות שלו והבירוקרטית וחוסר הפיקוח והצורך למצוא את האדם הנאמן – מי האדם שאפשר להפקיד בידיו כזה דבר – ואני רוצה להוסיף דבר מאוד חשוב – כשהתחלתי את המשפט האחרון, שכאשר הכול בסדר, לא מגיעים אליי – בדרך כלל מה שיושב בחדר באותו מפגש שתיארתי בתחנת בריאות הנפש זה האחים האחרים, היורשים האחרים. כלומר ההורה המבוגר הולך לעולמו ואומר: אני יודע שהם יפרשו עליו את חסותם, על הילד היותר חלש במשפחה, ואני חושש, כי גם להם יש האילוצים שלהם, והדברים נעשים מטובה. אנחנו פוגשים את זה כל יום – אנשים דואגים להורה, ולכן לוקחים אותו לגור אצלם בבית, ועל הדרך זה מאפשר להם רווחה כלכלית וזה בסדר, אבל לא תמיד בעין אובייקטיבית זה באמת מה שצריך האדם. זה גם ישמור על כבודו ועל חירותו של אותו ילד, שההורה רוצה לדאוג לו. חשוב לתת להורה את היכולת כבר בצוואה, כלומר לא להשאיר רק לבית המשפט – כמובן שבית המשפט יחליט, אבל לא להשאיר את זה פתוח. כלומר לאפשר להורה בצוואה ולרשום כבר כאן לבית המשפט בחוק, שלצוואה הזאת יש אמירה מעבר, ולו לתחומים המוגבלים האלה, כלומר לא תוכל לשלוט בחיי הילד שלך אחרי 120. הוא יתנהל לבד, ותהיה לו חירות מוחלטת לעשות מה שהוא רוצה, אבל ההחלטה אם למכור את הנכס או לא, או להשכיר אותו, או הוא ימשיך להתגורר בנכס, או קרן הפיקדון הזה תיפרע או לא תיפרע, והוא ימשיך לאכול את פירותיה – לצורך זה אני ממנה אפוטרופוס, ותומך ההחלטה לצורך העניין ימשיך ללוות בכל ההתנהלות הכלכלית השוטפת. אז לא נגיע למצבים של 800 דולר בחודש.

נועה ברודסקי-לוי:

זה מה שאמרנו, שנאמנות אמורה כן לענות.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

למה אתה קורא לו אפוטרופוס? אם התפקיד היחיד שלו זה לוודא שהקרן הזו אכן מתפקדת, ואכן היא מעבירה את מה שהיא צריכה להעביר לטובתו של הילד – נקרא לו לצורך העניין – נכון, עם שיקול דעת, שאם כתבו בלירות, מתרגמים את זה, שומרים על התרגום של זה. למה אתה קורא לו אפוטרופוס ולא נאמן?

אהרון מלאך:

אני לא משפטן. נאמנות היא מוסד מורכב, והתרגום של 800 דולר משנת '85 לסכום ראוי למחיה ב-2016 הוא תרגום שכאפוטרופוס אני יכול לעשות אותו כמו כל אדם, אבל כאשר זה מחייב את כל התהליך הפרוצדורלי המשפטי - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל אפוטרופוס אתה לא יכול למנות, כי צריך את בית המשפט, נכון?

אהרון מלאך:

בהחלט.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

ונאמן אתה כהוראה יכול למנות. אז מה הבעיה? לרכוש שלך תמנה את הנאמן שאתה חושב, האיש הכי טוב, תן את ההנחיות הנכונות, ונגמר. למה להכניס את המושג של אפוטרופוס, שאחרי זה לא תדע - ירוצו כאן שניים, מיופה כוח ואפוטרופוס, ולא יודע מה יהיה שם.

אני חושב שמיצינו, ואנחנו חוזרים על כל הדברים.

יעל גרמן (יש עתיד):

צריך לקבל החלטה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מוריה, מה את מסכמת?

ריבי צוק:

רק דבר אחד של הבהרה. בסופו של דבר, השאלה מה ההבדל בין נאמנות ואפוטרופוסות. זה בדיוק מה שנגענו עכשיו. הרי כולם מסכימים פה, שהכסף הוא של ההורים. הם יכולים לעשות מה שרוצים. השאלה, אילו כלים נותנים להם.

מה שקורה, צדקה מוריה קודם, שאמרה שהורים שהולכים לבית משפט, ולא עושים נאמנות אלא אפוטרופוסות - לוקחים סיכון. ודאי. יכול להיות שבית המשפט לא ירצה לקיים מה שכתבו בצוואה. הוא יחשוב שזה לא לטובת הילד שלהם, לטובת המתמודד. יכול בהחלט להיות. הם לוקחים את הסיכון הזה, כי נאמנות זה עוד יותר גרוע, לחלק מהאנשים.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

משפט אחד.

ריבי צוק:

אני רוצה להסביר את הסיפור של ה-800. בנאמנות אין בית משפט שעוסק בטובתם של מתמודדים או קטינים. אין פקידות סעד. אין טובת המתמודד כערך העליון. יש בית משפט מחוזי - -

נועה ברודסקי-לוי:

אם את מגדירה מטרות נאמנות - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מה פירוש? מישהו מקים נאמנות לצורך נושא מסוים, הדבר הכי פשוט הוא לפתור את הבעיה של שווי הכסף. אם מישהו מקים קרן נאמנות, ומתייעץ עם מישהו שצריך להתייעץ, וכבר אמרנו כאן שצריך להתייעץ עם מישהו - אחרי גם את ייפוי הכוח הוא יכתוב לא נכון - -

נועה ברודסקי-לוי:

ריבי, את יכולה להגדיר שההקדש הוא למען רווחתו, צרכיו הרפואיים - -

ריבי צוק:

אין שום פיקוח.

יעל גרמן (יש עתיד):

אני חושבת שאת זה הבנו, גם שמענו את זה מאהרון. אני הבנתי לחלוטין שנאמנות זה לא הדבר הטוב ביותר בכלל ובפרט, לאור מה שסיפרו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

נתן דוגמה של קשיים. מצד שני, לאפוטרופוס יכולים להיות קשיים הרבה יותר גדולים, ויכול להיות עם הרבה יותר אובדן שליטה. השאלה, מה טוב ביותר.

יעל גרמן (יש עתיד):

אני כן מבינה. הבנתי מלכתחילה שאפוטרופוסות זה הרבה יותר רצוי במקרה הספציפי הזה. הרבה יותר שקט נפשי, ביקורת וכל מה שרק דיברנו עליו.

אבל גם הבנתי מהיועצות המשפטיות, שלמנות אפוטרופוס אך ורק לצורכי הירושה - כספים, יש סיכון. יכול להיות שזה יעמוד בבית משפט, ויכול להיות שלא. ולא התקדמנו. אנחנו מתחילת הדיון עד עכשיו מסתובבים בדיוק סביב השאלה הזאת. אומרות גם מוריה וגם נועה, שזה לא ילך. גם אם היום את תחליט בצוואה שלך למנות אפוטרופוס, בית המשפט ישקול את זה.

ריבי צוק:

נכון. זה בסדר לי.

יעל גרמן (יש עתיד):

אז לכי על זה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

ריבי, לך זה בסדר כהורה, ולהורה אחר זה לא יהיה בסדר. די.

ריבי צוק:

אבל השאלה נשוא הדיון היא מה יהיה. אם בית המשפט יגיד שזה טובתו של האדם, אבל מה לעשות – הוא עשה ייפוי כוח. כל הבקשה היא שבמקרה כזה מיופה הכוח ימונה לכל דבר אחר, ויתמנה לצדו אפוטרופוס לעניין כספי הירושה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

תתארי לך שיש לו לילד הזה גם רכוש משלו, ויהיו כאן שני אנשים שיתעסקו עם הכספים, בתקן של אפוטרופוסים. ריבי, אני שמעתי ואנחנו חוזרים כולנו על העמדות שלנו כל כך הרבה פעמים. כל אחד משתכנע יותר ויותר, אולי בצדקת הדרך, וזה בסדר. הדילמה לא פשוטה. יש צדק במה שאותו אומר, במה שאני אומר, אבל צריך להגיע לסיכום. מוריה, סכמי.

מוריה בקשי כהן:

יש משהו שחשבנו כאופציה, שאנחנו נפנה את הזרקור לבית המשפט, לשקול את האפשרות שעל אף קיומו של ייפוי כוח – ושוב, טובתו בכל השלבים האחרים של האפוטרופוס, למנות אפוטרופוס לעניין הכספים שהוריש לו האדם שערך את הצוואה. הוא לא עושה דברו של עושה הצוואה, כי אם רוצים עושה דברו, זה עולם הנאמנות.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא הבנתי. מה את אומרת לבית המשפט?

מוריה בקשי כהן:

אם קודם אמרתי לו שברגע שהיא כתיבה מה שכתבה בצוואה, ובית המשפט פותח צוואה כזאת, ושוקל אם למנות אפוטרופוס - אם היום אומרים לו: יש ייפוי כוח מתמשך – אל תמנה אלא אם כן, מסיבות חריגות שיש לנו – פה נגיד לו: שים לב ותשקול – אבל שוב, משיקולים לא של ההורה הלא של האדם עצמו, יש מקום למנות, ואז גם השיקולים של שניים ביחד, לא שניים ביחד, בלגאן לא בלגאן, ייבחנו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

הדילמה - אני ההורה עכשיו. אני עוד חי. נניח שאני עומד לכתוב את הצוואה. אני צריך לדעת מה לכתוב בצוואה. אם את מדברת - זה פשיטתא, ההורים שטיפלו נפטרו, השאירו צוואה, פותחים אותה, והם אומרים שהרכוש שלנו – אנחנו רוצים שאפוטרופוס יטפל בו, ואז את מציעה הצעה יפה - בית המשפט ישקול וכו'. זה נכון, אם יש מצב נתון – ההורים כבר כתבו את הצוואה שלהם, כתבו אפוטרופוס, ולא הקימו קרן נאמנות – אי-אפשר להקיף קרן נאמנות אחרי שכתבו את הצוואה ומתו.

אנחנו מדברים כרגע על ההורה. נניח ההורה יושב פה, או מרים טלפון או מברר, ועכשיו ההורה צריך לכתוב צוואה, והוא שואל את עצמו: מה אני כותב בה? האם אני כותב שאני רוצה שאפוטרופוס ינהל את הכסף שלי – זה מה שהוא יכול - נניח בצורה כזאת, ואז זה יעבור לשיקול דעת בית המשפט, כמו שאת מציעה, או שהוא יכתוב מנגנון שונה – נניח, עם נאמנות אשתחרר מהסיפור הזה - - -

יעל גרמן (יש עתיד):

הם לא רוצים נאמנות.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה מה שאני אומר. אנחנו כאן משחקים ברצון של ההורים, כשהם יכולים לעשות מה שהם מבינים. אני אומר – אם הורה כתב ועשה מעשה – נגמר הסיפור שלנו. פותחים את הצוואה, והוא כתב: הקמתי קרן נאמנות - כל הדיון שלנו לא רלוונטי. אם הוא כתב: פתחתי נניח אפוטרופוס – זו הצוואה שלו. עכשיו יגיע לבית משפט, כי רק בית משפט יכול לטפל בצוואה שכבר קיימת וכותב הצוואה לא קיים. קיבלנו. כאילו אין מחלוקת. אני שואל, ההורה, שעכשיו כותב את הצוואה - - -

יעל גרמן (יש עתיד):

מה שהוא רוצה, הוא יכתוב.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בטח מה שהוא רוצה. אבל יש לו ילד, שהוא מטפל בו כל הזמן ואוהב אותו אהבת נפש, ורוצה שיהיה לו הכי טוב. הוא בא לשלחן הזה, ושואל: מה אכתוב, שהכי טוב לילד?

יעל גרמן (יש עתיד):

אומרת מוריה: עד היום, אם הוא היה בא לשלחן הזה, ואנחנו היינו משאירים את החוק כפי שהוא, החדש, בית המשפט, ברגע שהיה פותח את ייפוי הכוח המתמשך, היה אומר: יש פה ייפוי כוח מתמשך. הוא גובר על הצוואה.

מוריה אומרת עכשיו, ונותנת פתרון יפה, בואו נוסיף עוד משהו – היא תשקול איך לנסח את זה - שאומר לבית המשפט: אנא, שים דעתך לכך שיש פה רצון של הורים. כלומר אל תיקח אוטומטית את ייפוי הכוח המתמשך שעומד בסתירה לצוואה. שים גם דגש לצוואה. אומרים פה נציגי ההורים: מספיק לנו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא. ייפוי הכוח לא עומד בסתירה לצוואה טוטאלית. הוא עומד רק על נושא אחד- על רכוש ההורים. למה הוא עומד בסתירה? כי ההורה כתב שזה יהיה בצורת אפוטרופוס. אבל אם ההורה היה כותב את זה בצורת נאמנות, לא היתה סתירה, נכון?

יעל גרמן (יש עתיד):

אבל לא מדובר בנאמנות. נאמנות זה תמיד - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא יודע. מי יודע מה טוב ממה? ההורה אומר לי עכשיו: תן לי עצה.

יעל גרמן (יש עתיד):

ההורה רוצה שייפוי הכוח המתמשך לא יגבר על הצוואה. זה מה שההורים רוצים היום - שאם יהיה ייפוי כוח מתמשך, הוא גובר על הצוואה. שלשון החוק לא תגבור על לשון הצוואה.

מוריה בקשי כהן:

לא אמרתי שזה לא. שיהיה שיקול דעת.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אם ההורה רוצה להבטיח את הנושא – הדרך היחידה - רק אם יקים קרן. אחרת הוא לא יכול להבטיח את זה. רבותיי, מיצינו.

יעקב קלמן:

אפשר פתרון פשוט וקל?

היו"ר ניסן סלומינסקי:

ממש במשפט.

יעקב קלמן:

שני אנשים שעושים חוזה - לא צריך בית משפט ולא שום דבר למעט היום - ואני רוצה להוסיף את זה גם כאן - בין בני זוג. בני זוג - צריך תמיד אישור של בית משפט. מדוע - נכון שכל אחד זכאי לעצמו לומר מה שהוא רוצה, ולכתוב מה שהוא רוצה בהסכם, אבל הוא לא מבין את המשמעות. זה עיקר הסיבה, שלכן צריך שבית המשפט יבין האם הוא מבין את המשמעות.

אני מציע לעשות את זה גם פה. כל הורה שמצווה משהו, שבית המשפט - הרי יש לו זכות לומר הכול. הוא אחראי על הממון שלו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לרוץ לבית משפט, להתייעץ עם השופטים?

יעקב קלמן:

לא להתייעץ. יהיה חייב, כמו בין בני זוג שעושים הסכם, חייב להיות תוקף של מתן פסק דין - אחרת אפשר לתלות את זה על הקיר.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

למה שלא ימנה קרן נאמנות?

יעקב קלמן:

אם בית המשפט לא נותן אישור - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

למה שלא ייתן? מה הקשר? נניח יש האב או האם.

יעקב קלמן:

המציאות, שבצוואות אנשים לא יודעים - וזה מה שהעלו פה - הם לא יודעים מה טוב לילד.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לכן אמרתי, ואמרנו את זה מההתחלה, שגם כשכותבים ייפוי כוח, אמרנו שאנחנו צריכים להכניס את המושג של התייעצות עם עורך דין, ואמרנו שצריכים שלשכת עורכי הדין תתמחה בדבר הזה, כי זה לא רק לגבי זה; גם לגבי הנחיות שמשאירים על המשך צריך לדעת, כי נניח שאדם רוצה לכתוב את רצונו בייפוי כוח, יכול להיות שהוא כותב כל מיני התניות. לא כותב: רוצה את יעקב - נגמר. הוא יכול לכתוב: אני רוצה לגבי הבית ולגבי זה. כל זמן שיש לו דעה. לכן אמרנו שכן תהיה היוועצות עם ייעוץ משפטי. זה חשוב מאוד. ושלשכת עורכי הדין תכשיר אנשים לנושאים כאלה. כמו שיש אנשים שהם ספציפיים בנושא של צוואות. יש עורכי דין שלא מבינים כלום בזה, ויכולים להטעות את האנשים, ויש עורכי דין שמומחים בזה. שתהיה התמחות בזה, ואז הוא יכול לקבל ייעוץ ממישהו.

יעקב קלמן:

לחייב.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לקבל ייעוץ בנושא הזה. יכול להיות שיש סיטואציות שזה צודק, יש סיטואציות שזה צודק. אבל ללכת לבית משפט - -

יעקב קלמן:

אבל לחייב.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מוריה, אמרת רעיון יפה בשלב אחד, והשלב השני קיים. בבקשה.

פיליפ מרכוס:

כל דבר שמגביל את שיקול הדעת של בית המשפט, כאשר עניין בא בפניו, הוא דבר שצריך מאוד להיזהר ממנו. בית המשפט צריך להביא בחשבון את כל האינטרסים. גם ההורים שעשו צוואה, גם ההורים שעשו ייפוי כוח מתמשך, גם האדם המתמודד שעשה ייפוי כוח מתמשך, ולשקול את כל העניין, ולתת משקל מתאים לכל נתון. זה מה שבתי המשפט עושים כל הזמן - נותנים משקל מתאים לכל המתונים. לכן לתת קדימות או לתת זכות בכורה לאיזשהו מסמך, הוא במידה מסוימת מגביל את סמכות בית המשפט.

בית המשפט לענייני משפחה מאויש על-ידי שופטים שמבינים בדבר, שמטפלים בעניינים האלה. גם בצוואות - יש בית משפט אחד, שופט אחד דן במשפחה אחת על כל ענייניה. זה היתרון. לכן צריך לתת הוראה כללית, שבית המשפט יביא בחשבון וייתן משקל מתאים לכל נתון ונתון.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה פשיטתא. כולנו יודעים שברגע שיש צוואה של אדם על רכושו, בית המשפט לא ייגע בזה. הוא גם לא יכול לגעת בזה. לא יכול לפתוח את זה. לכן החוכמה היא לדעת מה ההורה, לפני שהוא מרגיש שהוא עוזב את עולמו, מה יכתוב בצוואה, שיהיה לטובת הילד. אחרי שהוא כתב, ונעשה מעשה. אם הוא כתב, נניח, אפוטרופוס על רכושו, מקבלים את ההצעה של מוריה, שבית המשפט יעשה את השיקול וכל הדברים. אבל יכול להיות שלהורה יותר טוב לכתוב דווקא נאמנות או משהו כזה. פה צריכה להיות היוועצות מסוימת, כי שמענו פה דעות שונות, שזה טוב ולא טוב, ובטח זה תלוי בהמון סיטואציות פרטיות, שבכל מקרה ומקרה - אני לא יודע לומר.

יעל גרמן (יש עתיד):

לא יהיה יתרון אוטומטי לשום דבר.

מוריה בקשי כהן:

צריך לומר שעל אף קיומו של ייפוי הכוח המתמשך, בית משפט חושב שלטבת העניין נכון לעשות את זה. אבל אי-אפשר - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לשום דבר אחר הוא לא פוגע פרט לנושא. זה לחלק האחד. אבל יכול להיות שההורה צריך לעשות היוועצות בייעוץ משפטי, כשהוא כותב את הצוואה, כדי לדעת. ויכול להיות שעדיף שיכתוב את הנאמנות בכלל.

מוריה בקשי כהן:

גם היום לא בעולם של ודאות.

נועה ברודסקי-לוי:

אני רוצה לחדד את ההצעה של מוריה, שיהיה ברור על מה אנחנו מדברים. הרעיון הוא לומר שאם אדם חתם על ייפוי הכוח המתמשך, שבית המשפט ישקול, אם על אף קיומו של ייפוי הכוח המתמשך לפי הוראות סעיף 33א, של ההוראות הכלליות הרגילות של מינוי האפוטרופוס, הוא יביא בחשבון את הירושה החדשה ויבדוק האם לפי הוראות סעיף 33א יש צורך למנות אפוטרופוס לנושא הירושה בנוסף לייפוי הכוח המתמשך. אנחנו לא קובעים פה הוראה אחרת, אלא מתחדדים. הכוונה היא שמחדדים - בית המשפט: שים לב, שבמצב הזה אתה יכול לשקול אם יש צורך, אבל אתה צריך לעמוד בהוראות הרגילות.

ריבי צוק:

בית המשפט צריך לשקול לטובת העניין - מצד אחד, את הרצון של ההורים, כי זה הרכוש שלהם, ומצד שני, את ייפוי הכוח. אלה שני דברים שונים - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה ודאי. אם ננסה להכתיב לשופט מה לחשוב, הוא יעשה בדיוק ההפך.

ריבי צוק:

החוק אומר לו מה לחשוב.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בשביל מה אני מביא את זה לשופט, אם הוא לא צריך לעשות את השיקול הזה?

יעל גרמן (יש עתיד):

אני בגללכם אקבל נכשל בשיעור ערבית. וזה יושב על הוועדה הזאת, שיעור הערבית.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני רוצה שיהיה באיזשהו מקום ביטוי לזה שבסיטואציה כזאת, שמי שהולך לכתוב צוואה, שתהיה היוועצות - אני מציע שתם ככה, שמי שהולך ולא מומחה בנושא של צוואות, שיתיעץ עם עורך דין - אחרת הוא עלול לעשות הרבה טעויות.

מוריה בקשי כהן:

זה קצת מפנה את הזרקור.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בדיוק, להפנות פה, כדי שיידע שיש פה שני אפיקים, וזה חשוב מאוד, שעורכי הדין ילמדו את זה, ויידעו מה להגיד לו על מה לחשוב, לדעת שיש פה שני מסלולים אפשריים - אחד, ללכת לכיוון האפוטרופוס, שיבין מה המשמעות. יכול להיות שבסוף מזה לא ייצא משהו, כי בית המשפט לא יחשוב כך או לא יאשר וכו', ומסלול אחר של נאמנות, ששם בית המשפט לא יכול להתערב בדרך לכלל, ויצג את זה כדי שההורה קודם כל יקבל - ודאי שהוא אדם נורמטיבי, הוא יכול לקבל החלטה, ומה שהוא יחליט יהיה, רק מישהו צריך להאיר את עיניו ולהגיד לו, כי אדם רגיל, לא יודע אם הוא מכיר את המסלול הזה ואת הכול, אז שיפקח את עיניו בסיטואציות הללו גם כן.

יעקב קלמן:

גם טוענים רבניים. גם בבית הדין עושים צוואות.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

ודאי. כתבו צוואות - - חמישים שנה, וזה לא היה חוקי, ופורמלית זה לא היה צריך לתפוס, עד שחוקקתי את החוק והפכתי את זה לכשר, וכמובן כל המשמעויות - מה קורה בכל סיטואציה.

יעקב קלמן:

יש גם צוואה הלכתית.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

השלמה בחוסר. יש הרבה דברים בעולם הצוואות שעוד צריך להסתדר.

נועה ברודסקי-לוי:

יש נקודה נוספת בשאלה, אם כבר ממנים, את מי למנות, ויש הבקשה של ההורים. גם אם בית המשפט מתרשם, שיש צורך במינוי, יכול להיות מצב שבו האדם עצמו מתנגד למינוי של אותו אדם ספציפי, או יש מישהו אחר שהוא רוצה שימונה – זו גם שאלה שצריך להכריע בה, מה גובר.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

האדם עצמו, והוא עדיין יכול וכו'? לא הבנתי.

נועה ברודסקי-לוי:

במצב שבו האדם מביע עמדה בפני בית המשפט – נניח, חסוי.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

עדיין הוא בר החלטה ויכולת, נניח. כל זמן שהוא יכול להביע עמדה, דבר לא נכנס לפעולה, נכון?

נועה ברודסקי-לוי:

יש לנו כל מיני הגדרות בחוק, של מה זה מבין בדבר, מה זה יכולת להביע עמדה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

השאלה, באיזה שלב הוא נמצא? על הנושא שאת מדברת כרגע. את מדברת עליו שהוא מבחין בדבר או לא?

נועה ברודסקי-לוי:

אין תשובה חד-משמעית. יכול להיות אנשים שונים.

אילת ששון:

הייתי משאירה את זה לשיקול דעת בית המשפט. הוא צריך לשקול את כל הדברים שקשורים למינוי - -

נועה ברודסקי-לוי:

אבל כן אומרים שלוקחים בחשבון - -

תמי סלע:

אבל למה זה שונה ממקרה אחר?

נועה ברודסקי-לוי:

כי פה אמרנו שבעיקרון כן הולכים על הרצון של ההורים, אלא אם כן זה לא עולה בקנה אחד עם טובתו.

אילת ששון:

אבל בית המשפט יעשה את השקלול, וישקול, האם החלפת אותו אדם ספציפי שהתבקש על-ידי ההורה המוריש, האם החלפתו באדם אחר או בגורם אחר, היא זו שתהיה לטובת החסוי, אבל עדיין משאיר את זה בקטגוריה של אפוטרופוס שיפעל, בית המשפט ישקול את זה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

כלומר ידבר גם עם - -

אילת ששון:

ודאי.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל לכן רציתי לברוח מזה, כי יש כאן נניח צוואה של ההורים. זה הכסף שלהם. בעיקרון זה מה שצריך להיות. אף אחד אחר לא יכול להתערב ברצון שלהם, נניח.

נועה ברודסקי-לוי:

אנחנו לא מדברים עכשיו בהכרח על הכסף שלהם אלא על עצם המינוי לאדם.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה משהו אחר.

נועה ברודסקי-לוי:

אני מדברת לא רק על הכספים. אני מדברת על שאלת המינוי – לאו דווקא על הכספים. על הזהות.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אדם כתב ייפוי כוח מתמשך?

נועה ברודסקי-לוי:

לא. אין לנו ייפוי כוח מתמשך. זה עדיין באותו סעיף. אני מדברת על סיטואציה שבה ההורים ביקשו לפני מותם שימונה x לאחר מותם לבן שלהם. הוא לא כותב ייפוי כוח מתמשך, ובית המשפט מגיע למסקנה, לאחר שבדרך לפי ההוראות שכתבנו – בדק ומצא שכן יש צורך במינוי אפוטרופוס. יש אותו אדם, שההורים ביקשו שימונה. בא אותו חסוי ואומר: אני לא רוצה אותו, או אני רוצה מישהו אחר ספציפית.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה המקרה הרגיל. למה זה עלה עכשיו?

נועה ברודסקי-לוי:

כי פה נתנו מקום יותר גדול לבקשה של ההורים.

אילת ששון:

אין זכות וטו לבקשה של ההורים, כפי שקבענו גם, למיטב זיכרוני, שאין זכות וטו לבקשה של אדם. אם אדם כותב הנחיות מקדימות, ומבקש שמישהו ימונה לו לאפוטרופוס, זה לא הפך אותו אוטומטית לאפוטרופוס, אלא צריך לבחון, האם זה טובתו. במסגרת הבחינה, האם זה טובתו, ודאי גם נלקחת בחשבון דעתו. זו דעה שנשמעה על-ידי ההורים. זה מאזן מאוד עדין של שיקולים.

נועה ברודסקי-לוי:

זה לא בנוסח, בתוך (ה1) – לאחר שמיעת האדם, שיהיה כתוב במפורש - שבשים לב לרצונו, בין היתר. אם ראה בית המשפט לאחר שמיעת האדם ובשים לב לרצונו.

אילת ששון:

זה כל כך ברור. זה מפנה לשם.

נועה ברודסקי-לוי:

אבל סעיף 33א לא מתייחס לזה. פה נתנו יותר מקום - - -

אילת ששון:

ההבדל היחיד הוא שכשאדם פונה ומבקש להתמנות כאפוטרופוס, הוא מצרף גם את עמדת ההורים, שכבר לא יכולים לבטא אותה בעצמם. זה ההבדל. כמו שאם ההורים בחיים, אם מבקש אח אחד להתמנות, שואלים אותם לגבי המינוי של האח הספציפי הזה, אבל זה שהם יגידו כן או לא, לא ינבא את השורה התחתונה. זה הכול בשיקול דעת. השורה התחתונה היא שמה שהכי טוב יהיה לחסוי, כמובן, אם זה יכול להסתנכרן עם הרצון שלו – זה עדיף, ואם זה יכול להסתנכרן עם הרצון של ההורים, זה עדיף. אבל זו מערכת שיקולים ששוקלים בכל מינוי.

מרים מהלה:הזכרנו את שמיעתו.נועה ברודסקי-לוי:

שם רציתי שאולי כן נכתוב גם בשים לב לרצונו.

הניה שוררץ:

את צודקת. זה חייב להיות ברצונו. גמרנו עם המושג: טובתו. מי יקבע מה טובתו? רצונו הוא שקובע. אני מבקשת שתכתבי: רצונו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אנחנו כל הזמן מדברים על זה, רצונו.

הניה שוררץ:

אבל פתאום חוזרים לטובתו, שזה לא נכון. לא אחרים יקבעו. הוא – רצונו.

נועה ברודסקי-לוי:

בכל מקרה, זה מפנה להוראות של סעיף 33א, כמו שקבענו.

נמשיך לסעיף הבא, בנושא של מינוי מפקחים. הוספת סעיף 67ב.

אחרי סעיף 67א לחוק העיקרי יבוא: מינוי מפקחים וסמכויות פיקוח. האפוטרופוס הכללי יסמך, מבין עובדי משרדו, מפקחים שיהיו נתונות להם הסמכויות לפי סעיף זה, כולן או חלקן, לשם ביצוע ההוראות לפי פרק זה. הסמכה כאמור תפורסם ברשומות.

(ב) לא ימונה מפקח לפי הוראות סעיף קטן (א), אלא אם כן מתקיימים בו כל אלה: (1) הוא לא הורשע בעבירה פלילית או משמעתית ולא הוגש נגדו כתב אישום אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לשמש מפקח; (2) הוא קיבל הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות שיהיו נתונות לו לפי סעיף זה, כפי שהורה האפוטרופוס הכללי; (3) הוא עומד בתנאי כשירות נוספים כפי שהורה האפוטרופוס הכללי.

(ג) לשם פיקוח על ביצוע ההוראות לפי פרק זה, רשאי מפקח, לאחר שהזדהה – (1) לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו; (2) להיכנס למקום שהכניסה אליו דרושה לשם מילוי תפקידיו, בכל עת סבירה, ובלבד שלא ייכנס למקום המשמש למגורים, אלא על פי צו של בית משפט או בהתקיים אחד מאלה – (א) לאחר שניתנה הסכמת החסוי, ואם לא ניתן לברר את דעתו, בהסכמת האפוטרופוס ובלבד שהחסוי אינו מתנגד; (ב) היה מקום המגורים מוסד, לא יכנס המפקח אלא במועד שתואם עם מנהל המקום, ובלבד שהחסוי אינו מתנגד לכניסה לשטח מגוריו.

(3) לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור לו כל מידע או מסמך שיש בהם כדי להבטיח את ביצוען של ההוראות לפי פרק זה; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות פלט כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995.

מפקח לא יעשה שימוש בסמכויות הנתונות לו לפי סעיף זה, אלא בעת מילוי תפקידו ובהתקיים שני אלה: (1) הוא עונד באופן גלוי תג המזהה אותו ואת תפקידו; (2) יש בידו תעודה חתומה בידי האפוטרופוס הכללי המעידה על תפקידו ועל סמכויותיו, שאותה יציג לפי דרישה.

בעיקרון זה פרק שבדרך כלל בסמכויות מפקחים זהה כמעט בכל החקיקה החדשה, אבל כן עשינו פה משהו שהוא קצת שונה מהרגיל, בעניין כניסה לבית מגורים. בדרך כלל לא נותנים אפשרות להיכנס לבית מגורים, אלא על-פי צו בית משפט. כאן, בגלל שבעיקר הצורך הוא להיכנס דווקא לבתי מגורים, היה צורך להתייחס לנושא הזה בצורה קצת יותר רחבה, ולכן חשבנו שכן ראוי לאפשר, אם יש הסכמה של החסוי, לאפשר להיכנס לבית המגורים בלי צו שופט.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

למי לתת להיכנס?

נועה ברודסקי-לוי:

למפקחים של האפוטרופוס הכללי, ותכף ניתן לתמיד להסביר גם. אם זה מקום מגורים שהוא מוסד, צריך להיות בהודעה למנהל המוסד וגם לא להיכנס לשטח המגורים עצמו של אותו אדם בלי הסכמתו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בבקשה.

תמי סלע:

בעצם השינוי הגדול לעומת סמכויות הפיקוח, כפי שהן מופעלות היום – היום הפיקוח מתבסס על הסמכות של האפוטרופוס הכללי, לבדוק את הדוחות המוגשים לו בכתב בעיקר על-ידי אפוטרופוסים, וגם לדרוש ידיעות מלאות בכל עניין שהוא מתרשם שיש צורך לפרט, מאפוטרופוסים. למעשה הסמכויות כאן מאפשרות - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

הכול נעשה רק בהתכתבות, או הוא יכול לשלוח גם אנשים?

תמי סלע:

בפועל הוא מגיע, אבל אם הוא נתקל בהתנגדות או במישהו שיחפור בסמכות - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אפוטרופוס שיחפור בסמכות או האיש עצמו?

תמי סלע:

האיש עצמו. גם פה לא מדובר בסמכות כניסה בכפייה, אבל יש פה עיגון של הסמכות לבקר במקום, שזו סמכות פיקוח מקובלת, כדי לאמת את הדברים ולראות איך הדברים מתנהלים בשטח, וגם הסמכות לדרוש מידע מגורמים שהם לא האפוטרופוס עצמו כדי לאמת את הדיווחים שלו, וכדי לבחון את ההתנהלות של האפוטרופוסים. זו סמכות שהיום לא קיימת בחוק, והיא מאוד נדרשת כדי לבצע פיקוח אפקטיבי.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל אפוטרופוס ודאי לא רשאי לחסום את האפוטרופוס הכללי, את אנשיו מכל פעילות או כל שאלה. אסור לו.

תמי סלע:

האפוטרופוס עצמו מחויב למסור כל מידע לפי דרישה, אבל באמת עד היום לא היתה מעוגנת הסמכות המפורשת להגיע גם לביקור במקום.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אגב, האפוטרופוס עצמו – לא זה הכללי – רשאי להיכנס לבית של האיש? יש לו סמכות?

תמי סלע:

אם הוא אמור לנהל את ענייני האישיים, ודאי.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל הפיקוח, לבדוק מה קורה שם, מה הוא עושה, אין סמכות לאפוטרופוס הכללי או ללשכת הרווחה או לא יודע למי - אין סמכות?

תמי סלע:

היום החוק לא מגדיר את הסמכות הזאת. בדרך כלל יש שיתוף פעולה והסכמה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אז הרבה פעמים אי-אפשר לבדוק באמת מה קורה.

תמי סלע:

נכון. לכן אנחנו זקוקים לסמכויות האלה. אני כן אציין שלא מופיעות פה – בסמכויות פיקוח עושים הבחנה בין פיקוח שוטף, שגרת, כשאינן איזשהו חשד לבעיה, לבין סמכויות חקירה, גם מינהליות – לאו דווקא פליליות - כשיש איזשהו חשד להפרה, ואז לעתים הרשות המינהלית מקבלת סמכות לפתוח בחקירה, וזה כן מוגדר כמשהו - - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אנחנו כבר מומחים בנושא של חשד – מה זה חשד: חשש, חשד סביר. אנחנו כבר מומחים בזה אחרי חוק המישוש...

תמי סלע:

זה חלק מדברי החקיקה שבהן ניתנות סמכויות פיקוח וחקירה – בסוגרים אני אומרת – לרשויות מינהליות. נגיד, לרשם העמותות יש שש. עושים הבחנה בין פיקוח שוטף.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מה זה נקרא חשד? שבגין זה אנחנו נותנים לו סמכות להיכנס?

תמי סלע:

כשיש הפיקוח השוטף, ובודקים את הדיווחים, לעתים הדיווחים מעוררים חשד.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

כלומר עד היום זה לא התעורר. אם זה לא התעורר, אני לא פותח את זה בכלל. אבל זה לא התעורר, כי מה זה חשד – מישהו סיפר לו: שם בלגאן. זה מספיק כדי שהוא ייכנס, או צריך לבדוק שמישהו שם לא רציני ולא רצה סתם?

נועה ברודסקי-לוי:

חשד זה חלק מפעולות הפיקוח היזום.

תמי סלע:

פה מדובר בפיקוח שוטף, יזום.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

כלומר הפיקוח השוטף, היזום מאפשר גם להיכנס? חשבתי שאת עושה הבדל בין הפיקוח השוטף לבין מקומות שבהם - -

תמי סלע:

לא. זה הפיקוח השוטף, מה שיש פה. אין פה כרגע סמכויות חקירה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

ואת רוצה להכניס את זה גם כפיקוח שוטף?

תמי סלע:

אני מעלה את זה על השולחן, שזה לא נמצא פה, ואגב הרצון של הוועדה לייצר מנגנון בירור תלונות אפקטיבי – יכול להיות שהנושא הזה צריך להישקל. כרגע לא על זה מדובר פה. פה מדובר - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

כלומר את רוצה לומר שלפיקוח השוטף, שעד היום היו לו מגבלות מסוימות, להסיר את המגבלות האלה. את לא מתלה את זה במצב שמתעורר איזשהו חשש אפילו ששם משהו לא בסדר אלא שוטף.

תמי סלע:

זה משפר את המצב לגבי הפיקוח היזום, ועדיין זה לא מלוא הכלים שניתן לתת לרשות מפקחת.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

במשטרה לא הסכמתי לתת כאלה סמכויות, לערוך חיפוש על מישהו. אני עושה את האנלוגיה, רק כשיש חשד. שם עשינו רק כשיש חשד סביר או משהו, או סיבה מיוחדת. לא בדרך השגרה. לא יודע. צריך לחשוב. עובדה שעד היום לא עשו את זה אלא הפרידו בין האפוטרופוס, שהוא כן יכול לעשות, כי זה תפקידו, לבין הפיקוח, שיש לו חסם מסוים – אתה לא יכול להתערב ברשות של האיש, אלא אם כן הוא מסכים או משהו.

יעקב קלמן:

גם ההסכמה שלו צריכה להיות הסכמה של אפוטרופוס, כי ההסכמה שלו היא בעייתית. לכן מונה לו אפוטרופוס.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

יכול להיות. אבל כתוצאה מזה אתה מנוע מלעשות פיקוח אמתי, כי אם משהו לא בסדר, האפוטרופוס יחסום אותך, נניח, למרות שאסור לו לעשות את זה. זה קצת מסובך. השאלה, שוב, אם אנחנו נותנים לו למפקח השגרתי נניח, גם כן, או לומר לו: אנחנו מוכנים לתת לך סמכויות יותר מהיום, אבל רק אם יש חשש נניח שמהו שם לא בסדר.

תמי סלע:

מה שיש פה זה קודם כל מעבר למה שיש היום. זה המינימלי הנדרש. אני ציינתי משהו שאין פה, ויאפשר פיקוח יותר אפקטיבי במקרים שבהם מתעורר חשד, ולא על כל דבר לפנות למשטרה או לבית משפט לקבל צווים, כדי להיות מסוגלים לבדוק את הנושא קצת יותר לעומק.

נועה ברודסקי-לוי:

החשש העיקרי שעולה פה הוא אם זה מספיק.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא, כי אנחנו מניחים – אני מקווה – שב-90% מהמקרים האפוטרופוסים עושים עבודתם נאמנה, או לפחות, אם אתה לא עולה על זה בדיווחים השגרתיים, בפיקוח השגרתי. אנחנו תמיד חוששים שאולי הדיווחים השגרתיים וכו' הם למראית עין, ובפנים יש משהו לא בסדר. זה במיעוט. כאן אנחנו הולכים לתת אישור על כל ה-100%. לא על האיתור של ה-10% רק. בבקשה.

פיליפ מרכוס:

יש כבר חוק במדינת ישראל – חוק הגנה על חוסים, מתשכ"ו, 1966. הוא נותן סמכות לפקיד סעד. היה עובד סוציאלי לפי חוק הגנה על חוסים סבור כי שלומו הגופני או הנפשי של חוסה בגיר נפגע או עלול להיפגע, הוא יכול להיכנס לכל דבר ללא התרעה. יש לו כל הסמכויות לפי חוק סדרי דין לבחון, לחקור ולעשות את הדברים האלה. אז אם רוצים - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מה זה, חשב?

פיליפ מרכוס:

היה עובד סוציאלי לפי חוק הגנה על חוסים סבור.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מה זה סבור?

פיליפ מרכוס:

אין הגדרה בפסקה. זה חוק ישן. הוא בשימוש לא רחב, אבל הנקודה היא זאת – כל עוד החוק הזה לא בוטל, יש חשש להתנגשות בין סמכויות המפקח על מי שיש לו ייפוי כוח מתמשך, וסמכות כללית לפקח על אפוטרופוסות על הגוף, שלא קיים בינתיים, יש חשש להתנגשות עם הסעיף הזה. לכן רציתי רק להעיר.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מוריה, מה את אומרת?

מוריה בקשי כהן:

גם לפקיד סעד לסדרי דין יש לנו סמכויות רחבות, אבל פה המטרה היתה, לתת לאדם – לא לפנות כל פעם למשרד הרווחה, שישלחו את האנשים שלהם. יש פה יחידה באפוטרופוס הכללי - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני מסכים. השאלה, לתת להם בפיקוח השוטף, או רק במקרים, ואז אני נותן לו גם לעשות דבר שעד היום לא נתתי לו, ב-90% שהכול בסדר, ואני נותן לו סמכות – אם הכול היה בסדר, אין לי סיבה לתת לו סמכות. השאלה אם לבודד את זה רק במצב שהוא סבור או חושש או חושב שהעסק לא מתנהל טוב, רק אז לתת לו את הסמכויות האלה? או לתת לו את הסמכויות כללית – כל מפקח מטעם האפוטרופוס הכללי רשאי?

תמי סלע:

אולי דבריי לא הובנו. מה שיש כאן בהצעת החוק הוא נדרש בכל מקרה, כי בעצם היום - נגיד מוגש לי דוח או פרטה, ונאמרים בו דברים מסוימים - אין לי אפילו סמכות לפנות לגורמים אחרים ולאמת את מה שכתוב בו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה אין לי בעיה. אני מדבר על כניסה לרשותו של הפרט.

תמי סלע:

המינימום הוא לדרוש מידע מגורמים אחרים כדי לאמת, ולהגיע למקום, לראות שבאמת הדברים מתנהלים. זה לא במקום. זה בנוסף.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

סמכות לתת לך לשאול את השכנים או את הקרובים וכו' – אין לי שום בעיה לתת לך. זה לא מזיק ולא נכנס לפרטיות. זה בסדר. אני מדבר כאן, להיכנס הביתה, לראות שהבית הפוך או מסודר. כניסה כשיש התנגדות של האיש עצמו.

תמי סלע:

אין פה סמכות כשיש התנגדות. צריך לפנות לבית משפט.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

ואם יש הסכמה – ההסכמה שלו לא בטוח שהיא הסכמה, נכון?

תמי סלע:

האפוטרופוס נותן הסכמה. יש פה כמה חלופות.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לאפוטרופוס יש כן? הם האחראים על האפוטרופוס. הוא לא יכול להגיד לאפוטרופוס הכללי: אני מסרב לתת לך.

נועה ברודסקי-לוי:

הוא יכול.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

עכשיו אני רוצה לא לתת לו את הסמכות. אני אומר - ב-90% מהמקרים אני מקווה שהכול בסדר.

הניה שוורץ:

ממש לא. אני באה מהשטח.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני אולי נאיבי. מותר לי. ב-90% אני מקווה שזה בסדר. 10% - צריכים אולי להיכנס. אנחנו מדברים כשבדרך כלל הדיווח הוא בסדר, כי אם הדיווחים לא בסדר וכו', יש כאן חשד סביר, אז בסדר שייכנסו. אבל אם אין עדיין, אנחנו רוצים לתת לו סמכות להיכנס, נכון?

תמי סלע:

הסמכות שכרגע הצעת החוק מבקשת לתת לעניין כניסה למקום ולמקום מגורים היא במצבים שבהם אין התנגדות, בין אם אנחנו מסתפקים בהסכמה של החסוי, כי הוא יכול לתת אותה, והוא גר שם ולכן הסכמתו היא החשובה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אין לי בעיה.

תמי סלע:

לבין אם זה האפוטרופוס. אם יש התנגדות, צריך ללכת לבית משפט, וזה בסדר.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אם יש התנגדות - -

תמי סלע:

הכניסה הזאת למקומות מגורים בהסכמה היא כן - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בהסכמה זה פשיטתא.

תמי סלע:

אבל היום היא לא קיימת בחוק.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

גם אם מסכימים? אפילו אם אני אדם רגיל – מישהו דופק בדלת ואני מסכים שייכנס, יש איסור שייכנס?

תמי סלע:

בסמכויות פיקוח קובעים במפורש את הסמכות של מפקחים להיכנס למקומות מגורים. זה לא מובן מאליו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

את מדברת כשיש הסכמה?

תמי סלע:

גם כשיש הסכמה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא גם. רק כשיש הסכמה, את אומרת.

אילת ששון:

אם אין הסכמה, יש אפשרות לקבל צו של בית משפט.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

כלומר החוק כאן מדבר רק במקרה שיש הסכמה או צו של בית משפט. גם כשהאפוטרופוס מסכים או האיש עצמו מסכים? איפה נשמע דבר כזה?

רונן יצחק גיל:

כי זו פעולה מכוח החוק.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

ואז החוק הזה ייתן לו סמכות? אני שואל, אם מצב כזה אומרת – יש חשד. יש לי חשש – אחרת האפוטרופוס היה מתנגד. ואז אני נותן לו סמכות להיכנס, או אני אומר: בכל מקרה, גם אם אין לי חשד והכול נראה נפלא – אני נותן לו סמכות. אני שואל, באיזו סיטואציה שאת מגדירה, שעליה את מבקשת את האישור. אני שואל אם האישור הזה – אני צריך להגדיר מה יש לי, ולכן אני רוצה להיכנס?

תמי סלע:

לא. הסמכות להיכנס בכל מצב היא במסגרת פיקוח שוטף כדי לראות שהכול בסדר.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

הבנתי. פיקוח שוטף. ומה אומר האפוטרופוס – אני לא רוצה, והאיש עצמו אומר: אני כן רוצה, נכון? זו הסיטואציה. אם שניהם מסכימים, אני יכול. אם שניהם לא רוצים – בית משפט. אז רק הסיטואציה הזאת.

תמי סלע:

אבל החוק מגדיר את כל המצבים. החוק מגדיר את סמכות הכניסה של המפקחים – בין בהסכמה, בין מתי צריך לפנות לבית משפט. היום זה לא מוגדר בחוק. אתה אומר בצדק: זה פשיטתא, אבל זה לא היה בחוק.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אז תגדירי, באילו סיטואציות? כשהאיש אומר: אני מסכים, והאפוטרופוס אומר: אני לא מסכים.

תמי סלע:

גם זה יכול להיות.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא גם. אילו עוד סיטואציות יש?

תמי סלע:

כשכולם מסכימים. החוק היום שותק, בכלל לא מתייחס לסמכות המפקחים בהקשר הזה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני צריך לצאת לעשר דקות. ענת תחליף אותי. רוני.

(היו"ר ענת ברקו, 37: 15)

רונן יצחק גיל:

אני רוצה להשלים את דברי היושב-ראש, ולשאול כמה שאלות הבהרה, ולנמק למה אני רוצה לשאול, אבל לפני כן אני רוצה לשמור על הזכות להיות הנאיבי כאן. ובכל זאת, ועם כל זה שאני נאיבי, ואני

נאיבי מטבעי – שנענו כאן עד כמה אנשים מסוגי, אנשים כמוני הם כל נאיביים וניתנים לניצול, ובכל זאת ה-90% הזה זה יותר מדי נאיבי, מניסיון החיים שלנו. אני רוצה לשאול כמה שאלות הבהרה ולנמק למה אני רוצה לשאול אותן.

ראשית, אני רוצה לברר, האם בכל מצב שבו האדם עצמו מתנגד לכניסת המפקח, למעט מצב שיש צו של בית משפט, האם המפקח לא יכול להיכנס? ובי"ת, מהצד השני, אני רוצה לשאול, האם כשיש התנגדות של האפוטרופוס, גם כשאין צו בית משפט, האם אי-הסמכתו להיכנס לא פוגעת בעצם במהותו של פיקוח? אלה שתי שאלות ראשונות.

שאלה שלישית, שנובעת מעצם ההחרגה בנוסח של המוסד, היא מה קורה כשמוסד או מנהל המוסד או עובד מטעם המוסד מתנגד לכניסת המפקח, והאם גם כאן אין איזושהי פגיעה בעצם מהותו של הפיקוח למרות שאין צו בית משפט?

היו"ר ענת ברקו:

אורי, אתה רוצה לענות על השאלות האלה? כי זה כבר מצטבר.

אורי שלומאי:

דבר ראשון, גם אם האפוטרופוס מתנגד, יש סמכות להיכנס.

רונן יצחק גיל:

גם אם אין צו בית משפט? אם החסוי מסכים.

אורי שלומאי:

כן.

רונן יצחק גיל:

גם במוסד?

אורי שלומאי:

במוסד זה קצת יותר מסובך, ולכן במוסד כן אנחנו צריכים - -

נועה ברודסקי-לוי:

לא. במוסד צריך להודיע לו.

רונן יצחק גיל:

והשאלה האחרונה שלי היתה, האם ההודעה המוקדמת הזאת לא גורמת למידה מסוימת של טיור.

נועה ברודסקי-לוי:

לא קבענו כמה זמן מראש. הם יכולים להוציא צו בית משפט.

היו"ר ענת ברקו:

כמה זמן לוקח להוציא צו בית משפט?

אורי שלומאי:

אפשר באותו יום אפילו. אבל גם מבחינת ההודעה אפשר לתת התרעה של חצי שעה. אני מכיר ממקומות אחרים – למשל, בפיקוח על בתי סוהר, שיש סמכות לשופטים לעשות את זה, או ליועץ המשפטי לממשלה, אני חושב שהפרקטיקה המקובלת היא שמודיעים ממש שעה לפני, כשבדרך.

היו"ר ענת ברקו:

השאלה אם זה ברור כאן כדי לא לאבד את אלמנט הפתעה.

אורי שלומאי:

ברגע שאמרנו שנדרשת רק הודעה, אני חושב שזה בסדר.

הניה שוורץ:

אחיה קמארה התנגד לעניין של הודעה מוקדמת, והוא הגיע לזה שהוא רק עושה ביקורי פתע. אנחנו מקבלים דוחות מביקורי פתע.

היו"ר ענת ברקו:

איך אנחנו מאזנים את זה? האם אפשר לעשות את זה?

תמי סלע:

גם במוסד, במקרה שהחסוי מסכים – כלומר פה התייחסנו למצב שהחסוי לא התנגד והביקור תואם, אבל יכול להיות שאם החסוי מסכים לביקור, אין צורך בתיאום, כלומר או החסוי או האפוטרופוס מסכים במפורש.

רונו יצחק גיל:

מסכים או אפילו מבקש.

תמי סלע:

אם הוא מבקש, ברור שהוא מסכים. יכולות להיות פה כמה חלופות. בסמכויות פיקוח לא קובעים סמכות שהיא לחלוטין ללא הסכמה בלי צו בית משפט, כשמדובר בכניסה למקום מגורים. אבל אפשר במקרה הזה לדבר על כמה חלופות.

היו"ר ענת ברקו:

יש SOS ואז אפשר להגיע אליו.

תמי סלע:

אם יש חשש ו-SOS, יבקשו צו בית משפט, ואין הסכמה של אף אחד להגיע לבקר, אבל החשש המטריד פה, אם אני מבינה נכון את החשש לגבי כניסה למקום מגורים, זו הפגיעה בפרטיות האדם שגר במקום. לכן קודם כל הדגש הוא על הסכמת החסוי שמתגורר שם, לכניסה למקום מגוריו. גם מוסד, בית אבות – זה מקום מגורים. יש החלקים הפרטיים. ברור שבחלקים הציבוריים לא צריך דווקא את ההסכמה של החסוי. פה אולי ניתן ליצור חלופה, כשיש התנגדות מצד המוסד להגיע דווקא, רוצים לייצר ביקורים שהם בהסכמת האפוטרופוסים, אבל לאו דווקא בתיאום עם המוסד, כי אלה דברים שאנחנו עושים. היום אנחנו עושים את זה. מיידעים את האפוטרופוסים ולא דווקא - -

היו"ר ענת ברקו:

וזה עובד.

תמי סלע:

כן.

אילת ששון:

אז צריך לשנות את הניסוח, כי ברגע שכתוב: אלא במועד שתואם עם מנהל המקום, זה מסנדל אותו. צריך להגדיר.

נועה ברודסקי-לוי:

אז מה הייתם רוצים שנכתוב?

קריאה:

אולי: לאחר מתן הודעה.

סימונה שטיינמץ:

זה צריך להיות בלשון חיוב, שיהיה ברור שהאפוטרופוס כמפקח יכול להגיע למוסד.

רונן יצחק גיל:

האפוטרופוס הכללי.

נועה ברודסקי-לוי:

כן. הסיבה שזה כך, כי בדרך כלל, ברוב סמכויות המפקחים שיש בחקיקה אחרת, בדרך כלל כניסה למקום מגורים זה משהו שדורש צו בית משפט. הסיבה שפה חרגנו זה כי כאן עיקר הפיקוח הוא בתוך בתי מגורים. לכן זו היתה נראית דרישה שמסכלת דווקא את המטרה. לכן חשבנו על מתווה שמאפשר כן במצבים שבהם יש הסכמה, כן להיכנס. לכן זה מנוסח כך.

רונן יצחק גיל:

הסכמה של האדם.

נועה ברודסקי-לוי:

כן. שוב – מנהל המוסד – אולי לא צריך להיות: במועד שתואם אלא במועד שהודיעו לו עליו.

היו"ר ענת ברקו:

שיהיה ברור שגם אפשר להודיע תוך דקות – שמישהו עולה במדרגות ומתקשר, ולא איזו פרודורה ארוכה מדי.

תמי סלע:

לאחר שניתנה הודעה לאפוטרופוס או למנהל המוסד, ובלבד שהחשוי לא מתנגד. הרי גם האפוטרופוס, כשמגיע לביקור במקום, לא מתאם כל פעם עם המוסד מראש, ובצדק.

אורי שלומאי:

אני לא בטוח שהאפוטרופוס מחליף פה את מנהל המוסד, אבל נבדוק את זה.

זוהר דמארי:

הבעיה היא שמוסד זה שטח פרטי – זה דבר אחד. דבר שני, במוסד בדרך כלל – זה שטח פרטי שלי. אני קניתי אותו. מישהו יכול להיכנס בלי סמכות? זאת נקודה אחת.

היו"ר ענת ברקו:

אם יש לך אנשים שהם חסרי אונים - אפשר לעשות.

אילת ששון:

מדברים פה – לא פיקוח על המוסד אלא - -

היו"ר ענת ברקו:

למרות שהמוסד הוא שטח פרטי, כדי לפקח על האנשים. אפשר להגיע לשם, לא? אז מודיעים. אמרנו שהטווח יהיה של מספר דקות. תהיה הודעה, אבל לא תהיה הודעה מראש, שאפשר להיערך.

יזהר דמארי:

זה בסדר גמור. צריך רק לזכור שלגבי הנושא של מגורים – האנשים בדרך כלל, גם בבתי החולים של בריאות בנפש, גם במעונות פנימייה של האנשים עם מוגבלות שכלית, הם לא גרים לבד בדרך. יש לו שותף בחדר. צריך להיזהר. אני לא יודע איך ינוסח בסופו של דבר, אבל צריך להיזהר מפגיעה בפרטיות של אדם אחר באותו חדר.

סימונה שטיינמץ:

כל מעון שיש בו מספר אנשים, מחויב בפיקוח בכל מקרה. האלמנט של פיקוח קיים במעונות.

יזהר דמארי:

זה בסדר גמור. זה חוק הפיקוח על מעונות.

סימונה שטיינמץ:

לכן במקרה הזה הטיעון של הפרטיות הוא טיעון שלא יכול להיות שפיקוח כזה כן, ופיקוח של אפוטרופוס או מנהלים וכך הלאה.

יזהר דמארי:

אבל זה לא שני דברים. זה סוג פיקוח אחר לגמרי.

סימונה שטיינמץ:

זה נכון, אבל עדיין - -

היו"ר ענת ברקו:

סליחה, אנחנו חייבים להתכנס. בבקשה.

נועה ביתן:

לגבי ביקור במוסד, אני חושבת שכן צריך לעדכן את האפוטרופוס לגבי הביקור הזה.

היו"ר ענת ברקו:

זה מה שנאמר. בבקשה.

אהרון מלאך:

שני דברים קצרים. אחד, בחצי מילה, סיפור – כשנכנסתי לתפקידי פגשתי את היועץ המשפטי של בנק דיסקונט. הוא אחד מה- - בפרשה של נילמן – היתה פרשה שזעזעה את עולם האפוטרופוסות על אפוטרופוסית שגנבה מיליוני שקלים מחסויים. הוא כצידה לדרך צייד אותי בסיפור, ואמר לי: אתה יודע איך הוא עלה על הגניבה הזאת? ואנחנו כבנק לא ראינו ואף אחד לא ראה. סיפר לי היועץ המשפטי – הוא כבר יצא לגמלאות – אמר לי: יום אחד קיבל מפקח חדש באפוטרופוס הכללי רשימה של צרכים של חסוי, שנקנו עבורו, וראה שם משקפיים ב-8,000 שקל. זה היה בערך ב-2010, ואז זה היה דבר מאוד חריג.

היו"ר ענת ברקו:

גם היום זה חריג.

אהרון מלאך:

אמר לי היועץ המשפטי: מה אתה ואני היינו עושים? היינו מרימים טלפון, שולחים מייל או פקס ומנסים לברר. אמר: אותו מפקח - לא יודע מיהו - ירד למכונית, התניע אותה, נסע לבית החסוי, דפק דלת, ואמר: אני מהאפוטרופוס הכללי - אתה לא מכיר אותי - רק לראות את המשקפיים שלך. החסוי אמר לו: מעולם לא היו לי משקפיים. אמר: אז התחילה להתפוצץ פרשיית נילמן. אז יש חשיבות לביקורי פתע בלי לעדכן אף אחד.

ועוד הערה אחת ברשות כבוד היושבת-ראש - יש פה הנושא של סעיף 3, לדרוש שהמפקח ידרוש מידע. יש כאן משמעות גדולה לנושא הזה. כאשר אנחנו מגדירים כאן את סמכויות המפקח, אנחנו בעצם גם באיזשהו מקום מגדירים את חובתו. עד היום הגבלת הסמכויות אפשרה לאפוטרופוס הכללי, לא חייבה אותו במחויבויות פיקוח. זה נושא מאוד חשוב. אנחנו כתאגיד מקבלים הרבה פעמים מינויים של קרובי משפחה או ידידים שמונו כאפוטרופוס, וניצלו את החסוי, ואז מגיעים אלינו התיקים, ומה שנקרא - לרש אין קול. אז אנחנו אומרים מה היה, ואומרים: הוא הגיש פרטה, ובפרטה לא היה כתוב דבר. איך אני יכול עכשיו ללכת לבדוק? אם אני מקבל מסמך שעליו אני מתבסס בפיקוח, אני לא יכול להיכנס למשרד האוצר. אני לא יכול לפנות לקרנות פנסיה, אני לא יכול לפנות לאף אחד כדי לקבל מידע. אני מסתמך על נייר שהוגש אלי עם המינוי על-ידי האפוטרופוס, לא הופיעו בו שום נכסים, ולכן לא פיקחתי על כלום. היום, לעומת זאת, כשאתה כאפוטרופוס מספר לי שכאפוטרופוס כן היתה לך סמכות לפנות ולאתר נכסים, ואתה אומר לי: רגע, היו כאן ירושות ונכסים - איפה הם נמצאים? לאן הם נעלמו וכו'?

לכן חשוב לשים לב, שכשמגדירים, וככל שתורחב סמכות המפקח, כך גם חובתו לפיקוח תורחב, וזה ימנע הרבה מקרים של ניצול.

היו"ר ענת ברקו:

אנחנו נתקדם. נדון בסעיף הזה. ההערות הללו בהחלט חשובות. אני חושבת שמאוד חשוב העניין של ביקורת פתע. יש פה הסכמה מוחלטת. נתקדם לפרק השלישי, לסעיף 11.

נועה ברודסקי-לוי:

את פסקה (2) עוד נבדוק, איך לחדד אותה בנושא הזה.

היו"ר ענת ברקו:

עקרונות ודרכי פעולה של האפוטרופוס.

נועה ברודסקי-לוי:

פרק שלישי 1: עקרונות ודרכי פעולה של אפוטרופוס. 67ג נמחק. 67ד - חיובי האפוטרופוס.

(א) אפוטרופוס חייב לפעול בשקידה, במיומנות, במסירות ובלא התרשלות, ולנהוג בתום לב לטובת עניינו של החסוי ולא לטובת עניינו שלו.

(ב) אפוטרופוס שהוא בעל מקצוע שהתמנה כדי שיפעיל את כישוריו המקצועיים יפעל במסירות ובמקצועיות כמו שבעל מקצוע כהגדרתו בסעיף 32א היה מפעיל כלפי לקוחו.

(ד) לא יקבל אפוטרופוס טובת הנאה מאדם שלישי ביחס להפעלת סמכויותיו ומילוי תפקידיו, ובכפוף לאמור בסעיף 48 לא יימצא במצב של ניגוד עניינים.

דרכי פעולתו של אפוטרופוס שמונה לחסוי בגיר. 67ה. במילוי תפקידיו והפעלת סמכויותיו יפעל אפוטרופוס שמונה לחסוי בגיר בהתאם לעקרונות אלה: (1) תוך שמירת כבוד האדם ובדרך שתגביל כמה שפחות את זכויותיו וחירותו; (2) תוך שמירה, ככל האפשר, על פרטיות האדם; (3) בדרך שתאפשר לאדם לממש את יכולותיו ולשמור על מרב העצמאות האפשרית, בהתאם ליכולותיו; (4) עם מינויו יסביר

האפוטרופוס לאדם מהם תפקידיו וסמכויותיו כאפוטרופוס, בשפה המובנת לחסוי ובהתאם ליכולת הבנתו של האדם.

4א) האפוטרופוס ימסור לחסוי המסוגל להבין בדבר - וזאת שאלה, האם לכתוב: לפי בקשתו, או גם אם הוא לא מבקש - מידע שיש בידו בנוגע לענייני האישיים והרכשיים ומידע הנוגע לטיפולו של האפוטרופוס בענייני החסוי.

גרסה ב': האפוטרופוס ימסור לאדם מידע שיש בידו בנוגע לענייני האישיים והכושיים ומידע הנוגע לטיפול של האפוטרופוס בענייני האדם בשפה המובנת לו ובהתאם ליכולת הבנתו; האפוטרופוס יסייע לו בנגישות למידע אחר הנוגע לענייניו או הדרוש לצורך קבלת החלטות בעניינים הנוגעים לו.

אסביר, כי יש פה כמה - - -

היו"ר ענת ברקו:

שאלה אחת – לפי בקשתו – אני חושבת שזה מיותר. לא תמיד הוא יבקש - אז הוא לא ימסור לו? לכן לדעתי צריך להוריד את זה.

העניין של יסייע לו – גם כן, למה יסייע? יגיש לו, יכין לו, יציע לו. אני רוצה משהו אקטיבי ולא משהו שהוא יצטרך לפעול כדי לעשות את זה.

וכאן יש טעות.

נועה ברודסקי-לוי:

כן, ראיתי את זה.

היו"ר ענת ברקו:

אני מפנה את המקום לניסן. ההערות האלה מקובלות? נתקדם עכשיו. אני מפנה את המקום לניסן.

(היו"ר ניסן סלומינסקי, 15: 51)

נועה ברודסקי-לוי:

יש שאלה לגבי הסעיף הזה, איזה מידע יימסר לאדם ובאילו מצבים.

יזהר דמארי:

כל מידע שהוא מסוגל להבין אותו. מה שהוא לא מסוגל להבין, מה הטעם? ואז האפוטרופוס עובר על החוק.

תמי סלע:

מי מחליט מה הוא מסוגל להבין?

הניה שוורץ:

כל מידע הוא יקבל.

רונן יצחק גיל:

איך אתה יכול להחליט עבור אדם מה הוא מסוגל להבין ומה לא? אדם זכאי לקבל מידע הנוגע לעצמו בלי שום קשר.

הניה שוורץ:

הוא רוצה להתייעץ עם מישהו.

רונו יצחק גיל:

אני לא מבין בדבר. אני רוצה לדבר עם מישהו אחר. אני לא זכאי למידע הנוגע לגביי? אדם זכאי לכל מידע הנוגע לגבי עצמו, נקודה.

יזהר דמארי:

אני מדבר על אנשים לא כמוך; שרמת התפקוד שלהם והיכולת שלהם היא הרבה יותר - -

הניה שורץ:

זה לא משנה.

רונו יצחק גיל:

יזהר, אני רוצה להזכיר לך שבהתאם לאמנה בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות, הפסקנו לדבר את שפת רמות התפקוד. רמת התפקוד שנקבעה לאדם לא אומרת לגבי יכולת הבנתו ולא כלום. זה שאני כרגע מסוגל להבין במשהו, לא אומר שעוד חמש דקות אני מסוגל להבין אותו דבר, וההפך. אדם שלא מבין בדבר יכול לקחת את המידע שנוגע לגביו, וללכת אתו לגורם שלישי. זה לא לעניין.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני מבין שכאן מדובר בבקשה של האיש - נקרא לו כרגע האיש, עד שתחליטו - שמבקש מהאפוטרופוס הכללי לקבל מידע.

רונו יצחק גיל:

לא. לא מבקש. לא צריך לבקש.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני רק רוצה להיכנס לעניין. הוא מבקש מהאפוטרופוס שלו שייתן לו מידע - על מה? איזה סוגי מידע?

רונו יצחק גיל:

מדובר פה קודם כל בזה שהוא לא צריך לבקש, אלא צריך לתת לו ביוזמת האפוטרופוס, כמו לכל אדם אחר, כל מידע שנוגע לענייניו האישיים והרכושיים.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל יש הרבה דברים שאם מישהו לא שואל, סימן שלא מעניין אותו.

רונו יצחק גיל:

נכון, אבל דיברנו כאן על ניצול.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

השאלה פה, קודם כל כמה האיש יודע ומבין.

הניה שורץ:

הוא יקבל הכול, וישאל - -

רונו יצחק גיל:

ואז הוא יכול לגשת לצד שלישי, ולבקש הבהרות. זה דבר אחד.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אם האיש כל כך מתוחכם, למה יש לו אפטרופוס?

רונו יצחק גיל:

הוא לא חייב להיות כל כך מתוחכם. הוא חושש מזה שהאפטרופוס מנצל אותו. הוא זכאי למידע שנוגע לגביו כדי שהוא יוכל לגשת אתו – אפילו לבית המשפט.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

איזה סוג מידע?

רונו יצחק גיל:

כל מידע שרלוונטי לגביו. קודם כל, תדפיסים מהבנק. נכון להיום מעטים מהאנשים שמונה להם אפטרופוס, מקבלים בכלל תדפיסים של חשבון הבנק שלהם – דבר אחד. דבר שני, גם בעניינים רפואיים ואישיים. אני רוצה ללכת לא רופא שהאפטרופוס בחר עבורי; אני רוצה ללכת לרופא של השותף שלי לחדר בהוסטל.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני מבין שיש כאן נושא שרציתם להעלות של הפיקוח, כדי שנדע איך להתקדם. בשבוע הבא נמשיך את זה. בעיקרון, היה לי ברור שכל עוד הוא יכול.

זה צריך להיות. מצד שני – ונעסוק בזה בפעם הבאה – יכול להיות שיש פה סיטואציה, שאם, נניח, לא מינו מישהו מהמשפחה אפטרופוס, ויכול להיות שאח, יכול להיות דרכו מנצל אותו כדי להוציא ממנו כל מיני אינפורמציות על מצבו הכספי וכו', שאם מינו אפטרופוס ולא את האח, נניח, סימן שלא סמכו על האח, אבל פה יכול להיות שדרך אחיו אומר: עובדים עליך, אתה לא יודע, והוא הולך לבקש את חשבונות הבנק – סתם אני אומר – וזה עובר לאח, שלא רצו שהאח יהיה בעניין, מכל מיני סיבות, כי עובדה שלא מינו אותו. יכולים להיות כל מיני דברים אחרים. לא נדון בזה עכשיו. אני רק אומר, שיש פה פתח שצריך כן לדון – וזה לפעם הבאה. תסבירו רק לגבי הפיקוח.

אורי שלומאי:

לגבי הפיקוח של ייפוי הכוח המתמשך – בהמשך לבקשה של היושב-ראש, נדון בנושא הזה של הפיקוח. אנחנו קיימנו התייעצויות רבות בנושא הזה, והגענו – קודם כל אקדים ואומר, שמה שיש בעולם זה לא פיקוח הרמטי. אדוני היושב-ראש גם אמר את זה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אחרת החלפנו שור בחמור.

אורי שלומאי:

נכון. לכן הממשלה הגיעה למתווה מסוים בעניין זה. אני רוצה להציג אותו בדקה, ולשמוע את העמדות. המתווה הוא מורכב משני סוגים של פיקוח: הפיקוח הראשון הוא מנגנון תלונות אקטיבי, שכולל גם סמכויות חקירה ופיקוח של האפטרופוס הכללי, ככל שיגיעו תלונות שייראו לו – -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

תלונות של שכנים, משפחה או דברים כאלו, שהוא יכול לבדוק ולראות מה תלונות סרק ומה תלונות אמתיות וכו'.

אורי שלומאי:

בהחלט. יהיו לו גם סמכויות חקירה בעניין הזה.

הדבר השני הוא שיהיה מנגנון אופציונלי – אנחנו נותנים אפשרות לאדם לקבוע שהוא יכול למנות אדם שיפקח על מיופה הכוח שלו. במקרה שאין לו אדם קרוב, האפוטרופוס הכללי יוכל - -

נועה ברודסקי-לוי:

אם הוא מבקש.

אורי שלומאי:

בהחלט. מנגנון אופציונלי.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מישהו שכתב שהוא רוצה, נניח, ייפוי כוח מתמשך וכו', ובכלל לא צריך להיות מתוחכם לחשוב שגם לבקש מישהו שיפקח עליו וכו'.

נועה ברודסקי-לוי:

יהיה טופס.

מרים מהלה:**יהיו ההסברים של עורך הדין שבפניו ייחתם.**היו"ר ניסן סלומינסקי:

אל"ף, אני מקבל, אבל יש פה נקודה קצת בעייתית. נניח, אדם מבקש על יעקב שהוא יהיה מיופה הכוח העתידי שלו, כי יעקב הוא ידיד שלו והוא נאמן עליו וכו'. פתאום יכתוב בטופס, שיעקב יראה אותו, שהוא רוצה שיהיה גם פיקוח עליו. זו לא תחושה נעימה – לא ליעקב ולא לו. השאלה, איך עושים את זה? אתה כאילו ממנה אותו, כי הוא החבר וכו', ומצד שני, אומר: רוצה שיפקחו עליו. משהו כאן לא – צריך למצוא פתרון, למנוע את אי-הנעימות הזאת. יכול להיות שיעקב יראה את זה, ויגיד: אז אתה לא מאמין בי? רד ממני. או תהיה לו טינה או חוסר אמון. צריך למצוא דרך, אם אפשר, שיוכלו לבקש את זה בלי שמיופה הכוח יידע מזה, נניח.

הניה שורץ:

מיופה הכוח חייב להגיש דוחות למפקח. אי-אפשר לעשות בלי ידיעתו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא. אני עושה גם משהו אקטיבי – לא רק על סמך תלונות וכו'. אתם אומרים שזה יהיה אקטיבי רק אם האיש, שכתב שרוצה ייפוי כוח עתידי, ביקש את זה. זה מה שהם הציעו כרגע.

בן ציון פיגלמן:

אפשר לענות לאדוני. אנחנו מבינים את החשש, מה שאדוני אומר, שהם לא ירצו להתמנות כמיופי כוח אם יידעו שיש צד ג' אחר שבחרו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא, שהאיש לא מאמין בהם באמת. הוא אומר – אם אתה לא מאמין בי ושם מפקח - -

בן ציון פיגלמן:

אבל יום אחד אותו אדם באמת יצטרך להסתכל על אותו אחד. יום אחד נגיע למצב הזה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל נניח שהדרישה תהיה של האפוטרופוס הכללי – זה בסדר גמור. אין כאן בעיה שהממנה את ייפוי הכוח חושד בו. יש גוף חיצוני שאומר: 100%, אבל אנחנו רוצים בקרה, פיקוח מסוים. זה בסדר גמור. הבעיה שלי כאן – שאני ממנה אותך להיות מיופה הכוח שלי, ובצד השני מבקש שיהיה עליך פיקוח. שהבקשה לא תהיה של אותו איש. בבקשה.

רונן יצחק גיל:

אני דווקא חושב קצת הפוך מכבודו. כולנו יודעים שאנחנו בני אדם. וגם אדם שעתיד להתמנות כמיופה כוח, יודע שהוא עלול לשגות. ואני חושב שאם אני מסתכל על הדברים, ואני מקבל איזשהו טופס שבו מוניתי כמיופה כוח, וצד שלישי, שאני מכיר אותו, כמו שמכיר אתו מיופה הכוח, גם אני מכיר אותו, מפקח על זה במידה מסוימת, אני חושב שאהיה יותר שקט עם הפעולות שלי כמיופה כוח, מאשר כשלא יהיה פיקוח בכלל.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

כלומר אנחנו לאט-לאט נכנסים להגדרה, שלא יהיה פיקוח על יעקב אלא יהיה פיקוח.

אורי שלומאי:

זו לא אותה רמת פיקוח שאנחנו מדברים עליה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני מדבר, שאם אני נניח האיש שמבקש, ואני כותב שאני רוצה שיעקב יהיה מיופה הכוח העתידי שלי, ומתחת לשורה הזאת אני כותב: אני רוצה שיהיה עליו פיקוח. זו תחושה קשה - לא לי, לא ליעקב. אני הייתי מרגיש לא טוב אם הייתי יעקב או אם הייתי הממנה, שמצד אחד, כותב: יעקב, ומצד שני, אומר – פקחו.

היה לי הרבה יותר נוח אם הפיקוח, נניח, היה נוצר לא מהבקשה שלי על יעקב אלא בדרך אחרת, אלא אם כן יהיה כתוב שם לא פיקוח על יעקב אלא אני מבקש שיהיה פיקוח בלי להגדיר את שמה, אבל האפוטרופוס יידע מה הכוונה.

אורי שלומאי:

זה לא רק האפוטרופוס הכללי; אני ממנה את המפקח. אני יכול לכתוב מי אני רוצה שימנה.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אם אכתוב את זה, זה יהיה ממש נורא. לא הייתי עושה כך. אני מרגיש שזה לא הולך.

אורי שלומאי:

אם זה יהיה כתוב בטופס, אני מאמין שזה יהיה בכוח האנרציה של החתימה על ייפוי כוח מתמשך. אני לא בטוח שזה יהיה כל כך נורא.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בבקשה.

מרים מהלה:

אני אומרת שאפשר להפוך את ברירת המחל – שהסעיף יקבע שהפיקוח יהיה על-ידי האפוטרופוס הכללי, אלא אם האיש כתב מישהו אחר שיפקח במקום האפוטרופוס הכללי, או כתב שהוא פוטר. ואז האדם לא צריך להזמין את הפיקוח אלא --

בן ציון פיגלמן:

אנחנו חוזרים פה למנגנון שקיים כיום – אפוטרופוס והפיקוח של האפוטרופוס הכללי.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא. סוג הפיקוח יהיה שונה לגמרי.

בן ציון פיגלמן:

סוג הפיקוח היום הוא ככה – בניואנסים הקטנים גם היום. בוא נסבר את העין – אני רוצה לומר את הנתונים. יש 25 מפקחים על 50,000 חסויים. איזה פיקוח אתם חושבים שיהיה?

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא. בוא נשמע כמה הצעות – אולי מתוך זה ייצא משהו. כן.

נועה ביתן:

במקרה של אנשים עם מוגבלות שכלית הסיכוי שהם יבקשו מיוזמתם פיקוח הוא מאוד קטן. לכן אני מאוד תומכת בהצעה שעלתה, שברירת המחל תהיה שיהיה, פיקוח והפטור תהיה האופציה - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

בבקשה.

רון יצחק גיל:

אני חושב שמכיוון שמראש הגבלנו כאן, בניגוד לעמדה שהבעתי, שייפוי כוח מתמשך צריך להינתן גם כשירות לאדם שאין לו איש אמון, מכיוון שהגבלנו את ייפוי הכוח המתמשך דווקא לאיש אמון בלבד, אני חושב שאדם שיש לו איש אמון כזה, בדרך כלל ימצא גם שני אנשי אמון שיכולים לעבוד יחד - אחד כמיופה כוח ביחד עם מישהו שמפקח על פעולתו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

זה נפלא שאתה אומר ביחד, אבל פיקוח – המשמעות הפוכה.

רון יצחק גיל:

אני חושב שזה יכול בהחלט לעבוד ביחד.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני מאוד רגיש. אם נכתוב שיעזור לידך או ילווה אותך משה – זה משהו אחר, אבל זה לא הפיקוח שאני מדבר. הפיקוח, הכוונה שיבדוק את יעקב.

רון יצחק גיל:

נכון.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

לא. בבקשה.

טל נשרי:

טל נשרי, משרד הבריאות. דובר על זה שבחלק מהזמן עורך הדין בעת עריכת ייפוי הכוח יצטרך להיות לבד עם הממנה. יכול להיות שזה יהיה הזמן הנכון להעלות בו את סוגיית הפיקוח, ולחתום בו על איזשהו נספח פיקוח שייחשף רק בעת כניסת ייפוי הכוח לתוקף, ואז מצד אחד, זה יאפשר לאדם למנות מפקח, ומצד שני, יפתור את הסיטואציה האנושית.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

והוא צריך גם למנות את המפקח? או ברגע שהוא מבקש, ימנו מפקח?

טל נשרי:

הוא יכול.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אבל אם הוא לא כותב שם, אז ימנו, אז האפוטרופוס הכללי ימנה את האפוטרופוס ברמה שאנחנו מדברים, שזה סוג שונה מהפיקוח של האפוטרופוס הרגיל.

טל נשרי:

אני מדברת על מצב שבו הוא יכול למנות אדם שהוא רוצה. אני לא דיברתי על הפיקוח של האפוטרופוס הכללי.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אם הוא מבקש: אני רוצה שיהיה גם פיקוח – מה אז עושים? אני חשבתי שצריך להיות פיקוח קבוע ברמה שונה, אבל פיקוח קבוע, בלי בקשה ובלי שום דבר. פה יש הצעה, שרוצה אולי לצמצם ואומרת: רק אם מבקשים. אני לא יודע. יכול להיות שכן ויכול להיות שלא. אבל אם מבקשים, אני רוצה שהסיטואציה תהיה כזו שלא ביד אחת אתה סומך עליו, ומצד שני, אתה בונה עליו מפקח. זה לא הולך יחד.

אנחנו חייבים לסיים. כבר עברנו. בבקשה.

סימונה שטיינמץ:

סימונה שטיינמץ – עובדת סוציאלית ראשית לעניין סדרי דין. כל הרעיון של ייפוי הכוח - אני רוצה לחזור ולהגיד – זה לתת את האוטונומיה לאדם הפרטי להחליט על דעת עצמו, כולל העובדה של האם הוא רוצה את התערבות המדינה או לא. מהניסיון שלנו, לא מעט בני משפחה מבקשים לא - - אפוטרופוסים בגלל החדירה לתוך תחומי משפחה.

גם בחוק הזה יש האפשרות לאדם לבחור מינוי אפוטרופוס מדעת, במובן הזה שיבקש: האיש הזה ימנה אפוטרופוס. הווה אומר: אם אני כאדם לא מצאתי אדם אמין עליו מספיק, או הייתי רוצה שיהיה פיקוח, אני יכולה לא להשתמש במנגנון - -

היו"ר ניסן סלומינסקי:

דברי על פיקוח. אני כן רוצה פיקוח.

סימונה שטיינמץ:

אני רוצה להסביר למה אני חושבת שמנגנון הפיקוח בייפוי הכוח הוא לא נכון. אם אני רוצה כאדם שייכנס פיקוח, יש לי האפשרות לבקש את מינוי האפוטרופוס של אותו אדם, כלומר לומר – הוא יתמנה כאפוטרופוס, ואז יהיה פיקוח. זה לתת את האפשרות לאדם, שהמדינה לא תתערב באוטונומיה של חיינו.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

דיברנו על זה כבר כמה פעמים. אני לא מרגיש שאני יכול כרגע להוביל חוק של ייפוי כוח מתמשך ולהשאיר אותו פיקוח, בלי שתהיה רמת פיקוח מסוימת. אני חושב שכן צריך להיות. מסכים שברמה אחרת לגמרי וכו'.

תמי סלע:

זאת השאלה, כי גם היום רמת הפיקוח היא רמה די מינימלית של הגשת דוח ופרטה אחת לשנה, ועדיין כרוכה בה התערבות מאוד גדולה בחיי האנשים – בטח כשמדובר בתא משפחתי. אנחנו מדברים פה ככלל על תא משפחתי נורמטיבי שמתנהל, ופה כן יש התערבות בהחלטות, כי אחרת זה לא פיקוח. אי-אפשר לומר את המילה פיקוח, ולחשוב שאפשר ליצור רמה שזה מס שפתיים, כי בחוק יהיה רשום, אבל בפועל לא תהיה שום התערבות, אף אחד לא ישאל שאלות, ואף אחד לא יקבל תשובות, ואז איך הוא יוכל לדעת מה יהיה?

לכן אני רוצה לומר, שגם ראינו שזה מנגנון שמדינות העולם – לא המצאנו את הגלגל – בשום מדינה לא ראינו מנגנון פיקוח יזום מהסוג שאנחנו רואים באפוטרופוס הכללי, אבל כן יצרו את הדבר הזה שמכבד את רצונו של האדם, משאיר לו אופציה – אפשר אולי להפוך את ברירת המחדל - אתה אומר: לא יהיה נעים לאדם: אני, מרצוני, קבעתי – להגיד: ככלל, החוק מחייב שתמנה מישהו, אלא אם כן במפורש תגיד שאתה לא רוצה, כלומר הפוך, אבל אתה מאפשר למנות מישהו שהוא בוחר. גם לא צריך לקרוא לזה פיקוח; אפשר לקרוא לזה יידוע, עדכון.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

מסכים. הזמן עבר בעשר דקות, ויש מליאה שאני חייב להיות שם. פתחנו את הנושא. נאמרו כאן דברים טובים. בישיבה הבאה יש לנו שני נושאים – אחד זה הנושא הקודם, והנושא הזה, שצריך לסיים אותם כדי שנוכל להמשיך.

אורי שלומאי:

יש פה גם עניין תקציבי. צריך לגשת לוועדת שרים.

היו"ר ניסן סלומינסקי:

אני יודע. דיברה אתי מוריה. בסדר. ננסה לסדר את זה. דבר עם תמי, דבר עם סימונה, עם רעיונות שעלו כאן, לנסות לגבש משהו קצת יותר אקטיבי, בנושא הזה, שיודע לעקוף את התחושה שאני העליתי, שלא יהיה כאן מצב של אי-נעימות וכו', וכתוצאה מזה הוא יוותר על הפיקוח, כשכן צריך שיהיה פיקוח. תמצאו סידור. או לקרוא לזה שם אחר. שב אתם, וננסה לעשות.

תודה רבה. אני מתנצל שהייתי צריך לצאת מפעם לפעם לצאת. המשך יבוא.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 15:16.